

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta**

Diplomová práce

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2007

MONIKA HÁJKOVÁ

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra cestovního ruchu

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třeboňsku

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Blažena Gehinová

Autor:

Monika Hájková

2007

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vnímání přírodních složek aktéry cestovního ruchu na Třeboňsku“ vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků a za odborného vedení vedoucího diplomové práce RNDr. Blaženy Gehinové. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných ekonomickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 25.8.2007

.....
Monika Hájková

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala paní RNDr. Blaženě Gehinové za její odbornou spolupráci, cenné připomínky a ochotu při vedení mé diplomové práce. Ráda bych také chtěla poděkovat všem, kteří mi ochotně poskytovali cenné informace a podporovali mě při tvorbě této práce.

OBSAH:

1. ÚVOD	1
2. CÍLE A HYPOTÉZY	2
2.1. Cíle.....	2
2.2. Hypotézy.....	2
2.3. Metodika.....	3
2.3.1. Metodika dotazníkového šetření.....	3
2.3.2. Dotazník.....	4
2.3.2.1. Realizace dotazníkového šetření.....	4
2.3.2.2. Specifika respondentů.....	5
2.3.3. Měření závislosti kvalitativních znaků.....	7
3. VYMEZENÍ POJMŮ A REŠERŠE LITERATURY	10
3.1. Terminologie.....	10
3.2. Cestovní ruch.....	12
3.2.1. Současný význam a postavení cestovního ruchu ve světě.....	12
3.2.2. Vývoj a současný stav cestovního ruchu v České republice.....	14
3.2.3. Výzkumy cestovního ruchu na Třeboňsku.....	16
3.3. Analýza prostředí cestovního ruchu v území CHKO Třeboňsko.....	17
3.3.1. Historický vývoj krajiny.....	17
3.3.2. Základní charakteristika a polohopis.....	18
3.3.3. Třeboňská pánev.....	19
3.3.4. Půdní reliéf.....	20
3.3.5. Vodstvo.....	21
3.3.6. Klima.....	22
3.3.7. Flóra.....	22
3.3.8. Fauna.....	25
3.3.9. Rybníkářství.....	29
3.3.10. Ochrana přírody.....	30
4. SITUAČNÍ ANALÝZA	33
4.1. Analýza přírodních atraktivit na straně nabídky.....	33
4.1.1. Maloplošná chráněná území.....	33
4.1.1.1. Národní přírodní rezervace.....	33

4.1.1.2. Přírodní rezervace.....	34
4.1.2. Památné stromy.....	36
4.1.3. Vodní toky a plochy.....	37
4.1.4. Naučné stezky.....	40
4.2. Analýza potenciálů na straně poptávky.....	43
5. HODNOCENÍ.....	55
5.1. SWOT analýza.....	55
6. ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ A DOPORUČENÍ.....	57
7. ZÁVĚR.....	58
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
9. SEZNAM PŘÍLOH.....	61
10. SUMARRY.....	69

1. ÚVOD

Cestovní ruch je již po mnoho desetiletí nejdynamičtěji se rozvíjejícím odvětvím světové ekonomiky. Svým objemem tržeb se řadí ve světě na třetí místo za petrochemický a automobilový průmysl a rovněž rozsahem zaměstnanosti a tvorbou kvalitních pracovních příležitostí patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví.

Česká republika patří mezi země, kde cestovní ruch představuje v ekonomice služeb významný sektor s dlouhodobě příznivými dopady na platební bilanci. Podle předběžných údajů ČNB dosáhly devizové příjmy ze zahraničního cestovního ruchu za rok 2006 5,0 mld. USD, což je o 7,1 % více než v roce 2005. Počet uskutečněných turistických cest v rámci ČR v roce 2006 představoval v jihočeském kraji 2 593,4 tis. cest, což je po středočeském kraji nejvíce navštěvovaný kraj v ČR.¹

To jsou údaje, které více než výmluvně dokládají postavení jihočeského kraje a Třeboňska, jako významného turistického regionu i z pohledu České republiky.

Třeboň je často nazývána nejkrásnějším jihočeským městem, ležící uprostřed unikátně zachovalé přírody, chráněné jako světová biosférická rezervace UNESCO. Také její osobité kouzlo a zvláštní tajemnost láká turisty každý rok k relaxačním a poznávacím aktivitám.

Některé dílčí průzkumy prováděné v posledních letech, jakož i některé další statistické údaje, pak jednoznačně dokládají význam a pozici cestovního ruchu pro ekonomiku regionu Třeboňska, z hlediska zaměstnanosti a veřejných příjmů i výdajů.²

Jelikož bydlím na Třeboňsku, vybrala jsem si tuto oblast a zjišťovala vztah návštěvníků Třeboně k přírodním památkám.

---

¹ www.czso.cz

² www.czechtourism.cz

2. CÍLE A HYPOTÉZY

2.1. Cíle

Hlavním cílem této diplomové práce je přispět k poznání vztahu turistů k přírodnímu prostředí významné rekreační oblasti - Třeboňska

Jako dílčí cíle byly vytýčeny:

- Zjištění a posouzení vnímání Třeboňska jako přírodně orientované destinace CR
- Zjištění a posouzení přírodních prvků (rostlinstvo a živočišstvo) ve znalostech návštěvníků Třeboňska
- Zjištění a posouzení míry participace návštěvníků Třeboňska na ekoturistických aktivitách
- Sestavení SWOT analýzy ve smyslu kvality nabídky a předpokladů budoucího vývoje cestovního ruchu na Třeboňsku

2.2. Hypotézy

1. Nejvýznamnějším prvkem image Třeboňska je voda a s ní spojené atraktivity
2. Méně než polovina návštěvníků neví, že Třeboňsko je celosvětově významnou oblastí ochrany přírody a krajiny
3. Znalost návštěvníků pro Třeboňsko typických a významných živočichů a rostlin je velmi nízká
4. Tato znalost je větší u těch respondentů, kteří navštívili NS Červené blato nebo NS Borkovická blata
5. Participace respondentů na ekoturistických aktivitách je velmi nízká
6. Nejčastější ekoturistickou aktivitou je sledování přírody
7. Nejčastěji provozovanou aktivitou návštěvníků je koupání

2.3. Metodika

Metodický postup zpracování mé diplomové práce lze rozdělit do několika fází. V přípravné fázi jsem se zaměřila zejména na studium literatury a jednotlivých publikací a článků uveřejněných v odborných časopisech zabývajících se cestovním ruchem a regionem Třeboňska. Dále jsem získávala informace z internetu, informačních center a Českého statistického úřadu.

K doplnění statistických údajů bylo provedeno terénní dotazníkové šetření, které bylo zaměřeno převážně na přímé návštěvníky kempů v Suchdole nad Lužnicí, Třeboni, Chlumu u Třeboně a Staňkově.

Dotazníkové šetření bylo hlavní zdroj informací pro analytickou část a zjišťovala jsem v něm, za jakým účelem navštěvují turisté region Třeboňsko a zda jsou dostatečně informováni o CHKO a jiných přírodních památkách v tomto regionu.

V poslední fázi jsem všechny nashromážděné informace zpracovala v programu Excel s využitím kontingenčních tabulek a statistických metod, dále jsem sestavila SWOT analýzu, kde jsem na základě dotazníkového šetření identifikovala slabé a silné stránky a příležitosti a hrozby pro region Třeboňsko. Na závěr jsem vyvodila návrhy opatření pro další regionální rozvoj cestovního ruchu v této oblasti.

2.3.1. Metodika dotazníkového šetření

Dotazník je vlastně způsob psaného řízeného rozhovoru. Na dotazy, které jsou na rozdíl od rozhovoru psané, se vyžadují písemné odpovědi.

Při sestavování dotazníku bylo třeba přesně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu, logicky a stylisticky správně připravit konkrétní otázky a před definitivní aplikací dotazníku provést pilotáž na menším počtu zkoumaných osob, která pomohla provést poslední úpravy dotazníku. Ke zvýšení upřímnosti odpovědí byly otázky anonymní. Při sestavování dotazníku jsem dbala na to, aby byl srozumitelný a neobsahoval sugestivní otázky.

Výsledky získané dotazníkem jsem zpracovávala kvantitativně, statistickými metodami, ale důležité bylo také kvalitativní hodnocení výsledků. Výsledky byly někdy značně zkresleny velkou vnitřní korekcí, autocenzurou některých zkoumaných osob, které

usilovali odpovídat ve shodě s tzv. sociální žádoucností, tedy adaptivně, nikoliv expresivně.

Jazyk dotazníku byl jednoduchý a přesný a snažila jsem se eliminovat odbornou terminologii.

Otázky v dotazníku jsou :

- Uzavřené – položky nabízejí tázanému volbu mezi dvěma či více možnými odpověďmi, např. ano – ne.
- Otevřené – dávají odpovědím tázaného širší vztahový rámec. Dotazovaní dávají někdy nečekané odpovědi. Jde o otázky typu: „Co se Vám nejvíce líbí?“, „Vymenujte tři rostliny?“ Odpovědi na otázky mohou mít různou míru volnosti nebo vázanosti.
- Škálové – typické pro posuzování škály. Posuzovací škálu můžeme definovat jako druh dotazníku sloužící k záznamu jednotlivých vlastností posuzované osoby nebo posuzovaného předmětu posuzovatelem, a to způsobem, který zajišťuje určitou objektivnost a zároveň umožňuje kvantitativní zachycení jevu.

Existuje jich několik druhů: zaškrťovací seznamy, škála nucené volby, kategoriální posuzovací škála, numerická posuzovací škála a grafická posuzovací škála.

2.3.2. Dotazník

Dotazník (příloha č. 1) obsahuje celkem 15 otázek, z toho: 6 otázek uzavřených výběrových, 6 otázek otevřených, 3 škály.

Každá otázka byla zvlášť kódována, kromě otázek číslo jedna, kdy měli respondenti říci, co se jim vybaví pod pojmem Třeboňsko a pět, kdy měli respondenti označit jednu věc, která se jim na Třeboňsku nejvíce líbí.

Poslední čtyři otázky byly pouze pro statistické hodnocení – zjišťováno bylo pohlaví, věk, vzdělání a zaměstnání respondentů.

2.3.2.1. Realizace dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v období června až září roku 2005 a 2006.

Dotazování bylo realizováno v Suchdole nad Lužnicí, v Chlumu u Třeboně, dále na Staňkově a v Třeboni. Výběr respondentů byl náhodný. Dotazování bylo z části prováděno

osobně a část dotazníků jsem zanechala na recepci v kempech, kde zaměstnanci při příjezdu tyto dotazníky dávali návštěvníkům, kteří při odjezdu vraceli vyplněné dotazníky na recepci.

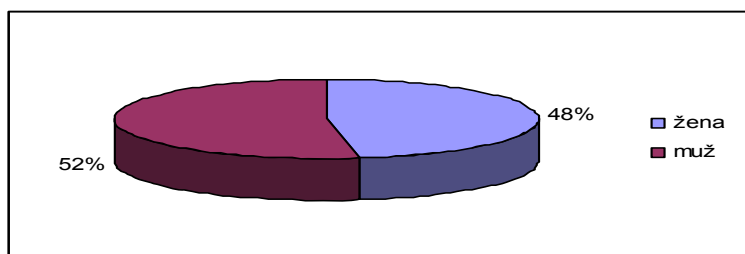
2.2.2.2. Specifika respondentů

Celkem bylo osloveno 188 respondentů. Všichni byli z České republiky.

Pohlaví respondentů

Z dotázaných respondentů bylo 52% mužů a 48% žen.

Graf č. 1: Respondenti dle pohlaví

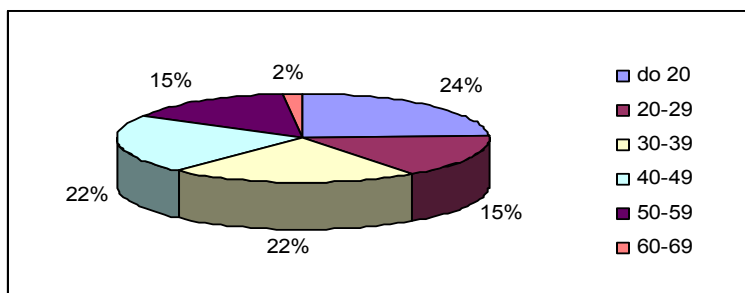

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Věk respondentů

Nejvíce byla zastoupena věková skupina respondentů do 20 let (24%), druhou nejpočetnější skupinou respondentů, byla věková skupina od 30 do 39 let (22%) a od 40 do 49 let (taky 22%) a třetí skupinu tvoří respondenti od 20 do 29 let (15%) a respondenti od 50 do 59 let (15%). Nejméně zastoupenou skupinou jsou lidé od 60 do 69 let, kteří tvoří pouze 2% a lidé nad 70 let jsem neoslovila žádné.

Graf č. 2 : Respondenti dle věku

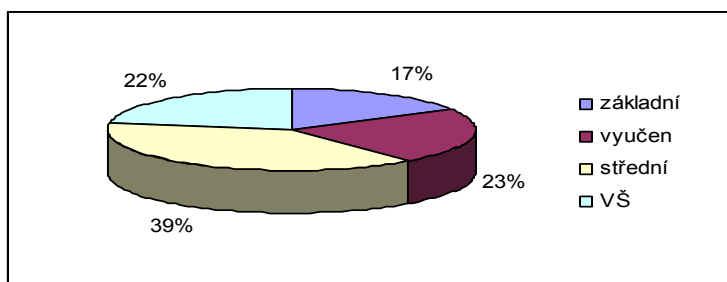

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvíce respondentů má dokončené středoškolské vzdělání (39%), vyučeno je 23% respondentů, vysokoškolské vzdělání má 22% a pouze základní vzdělání má 17% dotázaných.

Graf č. 3 : Respondenti dle dosaženého vzdělání

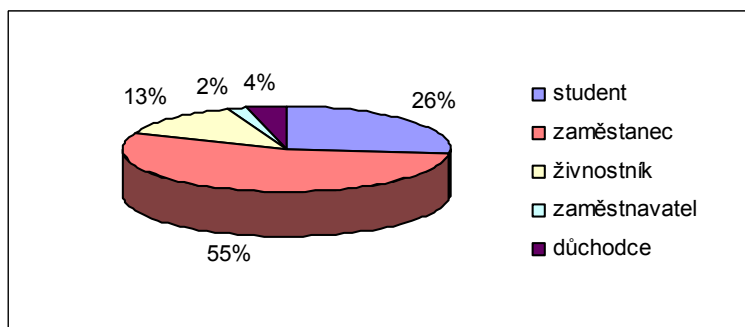

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Zaměstnání respondentů

Více než polovinu dotázaných tvoří zaměstnanci (55%) a dále studenti (26%) a živnostníci (13%). Nejmenší podíl mají důchodci (4%) a zaměstnavatelé (2%).

Graf č. 4 : Respondenti dle zaměstnání

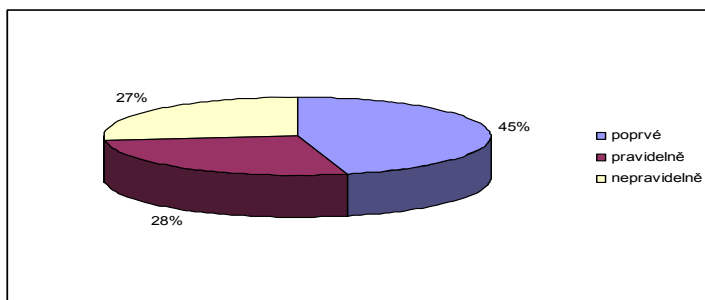

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Opakovanost návštěvy

45% dotázaných trávilo na Třeboňsku dovolenou poprvé, dalších 28% zde tráví dovolenou pravidelně, což znamená, že v posledních 5-ti letech trávili dovolenou na Třeboňsku třikrát až čtyřikrát. Zbylých 27% zde tráví dovolenou nepravidelně.

Graf č.5 : Kolikátou dovolenou zde rekreatanti tráví?

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

2.3.3. Měření závislosti kvalitativních znaků

Kvalitativní znaky jsou takové znaky, které se vyjadřují slovně. Rozlišujeme znaky alternativní, což jsou znaky, které nabývají pouze dvou obměn a znaky množné, nabývající více jak dvou obměn.

Asociace – závislost mezi dvěma (obecně i více) alternativními statistickými znaky. Výsledky třídění se uspořádávají do tzv. asociační tabulky.

Tabulka č.1 Schéma asociační tabulky

	b	β	celkem
a	(ab)	(a β)	(a)
α	(α b)	($\alpha\beta$)	(a)
celkem	(b)	(β)	N

Asociační tabulka je čtyřpolní a uvnitř políček se nacházejí četnosti, které odpovídají výskytu jednotlivých znaků. V řádku a sloupci celkem jsou tzv. okrajové četnosti, které charakterizují četnost výskytu jednotlivých znaků.

Kontingence - vztah mezi dvěma znaky, z nichž alespoň jeden nabývá více jak dvou obměn. Zachycuje se v tzv. kontingenční tabulce.

Tabulka č.2 Schéma kontingenční tabulky

znak B znak A	b ₁	b ₂	...	b _s	celkem
a ₁	(a ₁ b ₁)	(a ₁ b ₂)	...	(a ₁ b _s)	a ₁
a ₂	(a ₂ b ₁)	(a ₂ b ₂)	...	(a ₂ b _s)	a ₂
·	...	...	...	...	...
·	...	...	...	...	...
a _r	(a _r b ₁)	(a _r b ₂)	...	(a _r b _s)	a _r
Celkem	(b ₁)	(b ₂)		(b _s)	N

Výrazy v kulatých závorkách v kontingenční tabulce udávají počet prvků s danými kombinacemi kvalitativních statistických znaků A i B.

Míra těsnosti závislosti pomocí Pearsonova koeficientu kontingence :

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}, \text{ kde } \chi^2 = \sum_{(i=1, \dots, r)} \sum_{(j=1, \dots, s)} \frac{n(a_i b_j)^2}{(a_i)(b_j)} - n$$

Maximální hodnota Pearsonova koeficientu kontingence, jaké může dosáhnout při stejném počtu řádků a sloupců: $r = s$

$$C_{\max.} = \sqrt{\frac{r-1}{r}}, \text{ kde } C \text{ nabývá hodnot } < 0; 1 >$$

Test χ^2 pro kontingenční tabulku $r \times s$

Charakteristika χ^2 je testovacím kritériem, s jehož pomocí se rozhoduje objektivně a s předem stanovenou pravděpodobností nesprávného závěru, zda se smí zamítnout hypotéza hovořící o nezávislosti mezi znaky a tedy přijmout předpoklad vzájemné závislosti obou kvalitativních znaků.

Test χ^2 ověřuje významnost předpokládané závislosti mezi dvěma znaky, u nichž jeden nabývá r různých obměn a druhý s různých obměn, je zobecněným případem χ^2 testu pro asociační tabulku.

Test nelze použít v případě, že existuje více než 20% teoretických četností. Nevýhodou této míry vztahu mezi kvalitativními znaky je skutečnost, že mezní hodnota $C_{\max}$ pro tentýž soubor se mění podle toho, jakým způsobem bylo provedeno třídění, tj. do kolika kategorií byl ten který znak rozdělen.

Podle rovnice:

$$C = \sqrt{1 - \frac{1}{N}}$$

se maximální hodnota koeficientu při třídění bude rovnat $C = 0,913$. Dolní mez koeficientu C zůstává 0 při úplné nezávislosti obou pozorovaných znaků. Od míry těsnosti se však požaduje, aby její hranice byly pro jakýkoliv způsob třídění neměnné.³

---

³ www.wikipedia.org

3. VYMEZENÍ POJMŮ A REŠERŠE LITERATURY

3.1. Terminologie

Chráněná krajinná oblast

Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.⁴

Národní přírodní rezervace

Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.⁴

Národní přírodní památka

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.⁴

Přírodní památka

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.⁴

---

⁴ Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Biotop

Soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace, společenstva. Biotop je takové místní prostředí, které splňuje nároky charakteristické pro druhy rostlin a živočichů⁴

Ekosystém

Funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase⁴

Greenways

Zelené stezky jsou trasy, komunikace nebo přírodní koridory využívané v souladu s jejich ekologickou funkcí a potenciálem pro sport, turistiku a rekreaci.

3.2. Cestovní ruch

3.2.1. Současný význam a postavení cestovního ruchu ve světě

"Cestovní ruch" podle WTO (World Tourism Organization) znamená "dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než jeden rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi."⁵

Cestovní ruch se stal již neodmyslitelnou součástí dnešní moderní společnosti. V rámci cestovního ruchu se každoročně dává na celém světě do pohybu obrovské množství lidí.

Vůdčím motivem tohoto pohybu a pobytu je záměrná změna prostředí, jež umožňuje člověku uspokojit některé z jeho potřeb, například potřeby odpočinku, klidu, pohybu, poznání, kulturních a estetických zážitků, změny místa, seberealizace a další, pro jejichž uspokojení neposkytuje místo běžného životního prostředí (místo jejich bydliště) dostatek možností a příležitostí nebo neumožňuje dostatečnou kvalitu jejich uspokojení.

Cestovní ruch je však nejen stále výraznější složkou spotřeby obyvatelstva, ale stále více se stává i výrazným ekonomickým fenoménem.⁶

Každoročně překročí okolo tři čtvrtě miliardy lidí na celém světě hranice své vlasti na cestách za rekreací, obchodem či zábavou. V roce 1999 přitom utratili úctyhodných 455 miliard USD. Celkový podíl cestovního ruchu v tvorbě celosvětového hrubého domácího produktu se odhaduje na 10 – 11% (rok 1999). Podíl devizových příjmů na celkovém vývozu zboží přesahuje v posledních letech 8% a podíl na celkovém vývozu služeb okolo 34% celosvětového vývozu služeb. To cestovní ruch řadí mezi nejvýznamnější obory ekonomické aktivity ve světovém hospodářství. V současné době je jedním z největších zaměstnavatelů – již dnes dává práci celkem asi 262 miliónům osob, což odhadem znamená zaměstnání pro každého devátého člověka na zemi. Cestovní ruch vytváří příležitosti bez velkých investic.

---

⁵ www.euregio.cz

⁶ MALÁ, Vlasta. Cestovní ruch. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, 1999, 83 s., ISBN 80-7079-443-7

Díky vysokému multiplikačnímu efektu každé pracovní místo v cestovním ruchu otvírá možnost vzniku v průměru dalším třem pracovním příležitostem. Z tohoto hlediska poskytuje cestovní ruch značné možnosti pro strukturální změny a rozvoj v hospodářství zemí střední a jihovýchodní Evropy. Obdobně je tomu i v rozvojových zemích, pro které je cestovní ruch také významným zdrojem deviz.⁷

Světová organizace cestovního ruchu (WTO) ve svém analytickém materiálu *Tourism 2020 Vision* předpovídá významné změny podílů jednotlivých světových destinací. Východní Asie a oblast Tichomoří nahradí v roce 2020 Ameriku na druhé příčce s podílem 25% na trhu (ze 14% v roce 1995!). Evropa si přitom zachová vedoucí pozici z hlediska destinace, avšak její podíl na trhu klesne z 60% v roce 1995 na 47% v roce 2020.

Pokud jde o žebříček deseti zemí s největším počtem návštěvníků, změna na první příčce se očekává díky Číně. Další velká změna se očekává v délkách cest turistů, tak například podíl turistů, kteří cestují na velkou vzdálenost vzroste na 5,4%, zatímco přírůstek podílu turistů uvnitř regionu klesne pouze na 3,8% ročně.

Významným trendem bude rovněž nárůst četnosti dovolených, především krátkých dovolených po Evropě, Severní Americe a především Asii.

Celkově má Evropa (podle výše uvedené studie) zůstat největší oblastí s polovičním podílem na celosvětovém počtu turistů; následovat ji mají východní Asie a Tichomoří. Podíl jednotlivých evropských zemí má přitom zůstat zachován.

Cestovní ruch je rovněž odvětvím efektivního zapojení do mezinárodní směny bez potřeby úvěrování a krytí pojistných rizik. Do roku 2020 předpokládá WTO roční tempo růstu počtu cest do zahraničí 4,3% a výdajů na ně 6,7%, což je více jak předpokládaný 3% maximální růst světového hospodářství.

Z výše uvedené rámcové charakteristiky významu cestovního ruchu pro národní ekonomiku vyplývá rovněž nutnost podpory odvětví cestovního ruchu ze strany státu, a to jak přímými, tak nepřímými formami.⁸

---

⁷ RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Brno: Brno International Business School, 2003, 67 s., ISBN 80-86575-92-6

⁸ www.mmr.cz

3.2.2. Vývoj a současný stav cestovního ruchu v České republice

Vývoj cestovního ruchu v ČR do roku 1989

V České republice největší rozmach nastal v období hospodářské konjunktury v roce 1937. Zvláštní rozmach zaznamenal v Čechách tramping. Materiálně technickou základnu u nás představovalo 10 271 ubytovacích zařízení s 189 664 veřejnými lůžky a 344 956 lůžky v soukromých domácích ubytovacích prostorách.

Československo navštívilo cca půl milionu zahraničních návštěvníků s průměrnou délkou pobytu 8 dnů.

Cestovní ruch po druhé světové válce (1948-1989) byl výrazně ovlivněn hospodářsko-politickými poměry. V důsledku nepřijetí Marshallova plánu a vzniku studené války se cestovní ruch vyvíjel v obou blocích odlišně. V socialistických státech byly v zásadě potlačeny základní předpoklady cestovního ruchu, tj. svoboda pohybu a dostatek volných finančních prostředků (oproti cenám v ČR bylo na "Západě" velmi drahé).

Vývoj cestovního ruchu v ČR od roku 1989 do současnosti

V České republice se po r. 1989 významně zlepšily podmínky pro rozvoj cestovního ruchu a to především z důvodů zrušení vízové povinnosti a uzavřením bezdevizového styku s většinou turistických destinací.⁹

ČR v období 1993 – 2003 lze charakterizovat zejména těmito ukazateli:

- počet zahraničních návštěvníků České republiky vzrostl zhruba o třetinu a v roce 2003 činil cca 94,98 mil. osob; z tohoto počtu přijelo silničními dopravními prostředky cca 88,71 mil. osob, po železnici cca 3,12 mil. osob a cca 3,15 mil. osob letecky
- počet zahraničních turistů v registrovaných hromadných ubytovacích zařízeních dosáhl v roce 2003 5,1 mil. osob a celkový počet zahraničních turistů dosáhl v ČR 6,8 mil. osob

---

⁹ RYGLOVÁ, Kateřina. Cestovní ruch. 1. vyd. Brno: Brno International Business School, 2003, 67 s., ISBN 80-86575-92-6

- nejčastějšími důvody návštěvy ČR pro turisty v roce 2003 byly 77 % dovolená, odpočinek, sport, zábava a poznání, 19% služební cesta, 20 % návštěva příbuzných a známých a 24 % nákupy
- průměrné náklady zahraničních turistů v ČR činily v r. 2003 140 USD na osobu a den. Z toho 107,0 USD utratili turisté v ČR, což bylo cca o polovinu více než v roce 2000
- průměrná délka pobytu, kterou zahraniční turista stráví v ČR dosahuje cca 4,0 dne a v roce 2003 dosáhla 4,3 dne
- z hlediska země původu tvoří největší podíl zahraničních turistů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních Němci v r. 2003 celkem 1 439 tis. osob (28,4%), dále Britové 412 tis.(8,1%), Poláci 291 tis.(5,7%), Italové 281 tis.(5,5%), Slováci 253 tis.(5,0%), Nizozemci 239 tis.(4,7%), Američané 221 tis.(4,4%)
- zahraniční turisté se soustřeďují především na Prahu, v r. 2003 se ubytovalo 52 % zahraničních turistů v Praze (v hromadných ubytovacích zařízeních)
- počet hromadných ubytovacích zařízení k 31.12.2003 dosáhl počtu 8 211
v tomto období se ve srovnání s rokem 1993 lůžková kapacita zvýšila 3,4 x, v roce 2003 vzrostl počet pokojů u pětihvězdičkových a u čtyřhvězdičkových hotelů cca 2,5x a počet stálých lůžek cca 2,7 x
- počet uskutečněných delších cest (4 a více přenocování) českými občany do zahraničí v roce 2003 představuje 4 456,6 tis., počet kratších cest (1-3x přenocování) dosáhl v roce 2003 1 202,9 tis. cest
- devizové příjmy z cestovního ruchu se zvýšily 2,3 x, • devizové saldo z cestovního ruchu má trvale kladnou hodnotu a do roku 1994 prakticky krylo záporný schodek platební bilance
- ekvivalent devizových příjmů z cestovního ruchu na tvorbě HDP představuje v roce 2003 4,2 %, což je obdobný výsledek jako u srovnatelných destinací cestovního ruchu
- podíl devizových příjmů – ekvivalent tržeb za export zboží a služeb dosáhl v roce 2003 úrovně 7,3 %

Cestovní ruch, považovaný ve světě za odvětví budoucnosti, se stává stále významnějším a nepostradatelnějším faktorem české ekonomiky. Cestovní ruch také pozitivně ovlivňuje dynamiku investic. Jeho význam je dán i tím, že současně rozvíjí další odvětví a sektory, jako jsou doprava, stavebnictví, obchod, bankovníctví, kultura, sport aj. V neposlední řadě hraje cestovní ruch důležitou roli v revitalizaci hospodářsky slabých a

postižených území. Tyto výsledky dosahuje odvětví cestovního ruchu dlouhodobě a svědčí o tom, že má důležité postavení v rámci českého hospodářství.¹⁰

Z hlediska nejvýznamnějších turistických destinací (měřeno počtem příjezdů) náleží České republice 8. místo v Evropě a 12. místo na světě.¹¹

Rozvoj domácího cestovního ruchu není v České republice zdaleka na takové úrovni jako v zemích EU, které maximálně využívají svůj přírodní a kulturní potenciál k maximálním ziskům z cestovního ruchu.¹²

3.2.3. Výzkumy cestovního ruchu na Třeboňsku

Významný zdroj informací o cestovním ruchu na Třeboňsku jsou studie místní akční skupiny Třeboňsko, ve kterých je zpracována např. analýza návštěvnosti Třeboňska, profil návštěvníka Třeboňska, infrastruktura cestovního ruchu a analýzy poptávky.

V roce 1978 byl vydán první sborník příspěvků z konference: Ekologie a ekonomika Třeboňska. V roce 1990 následovalo druhé vydání – Ekologie a ekonomika Třeboňska po deseti letech a v roce 200 vychází zatím poslední sborník: Třeboňsko 2000 – Ekologie a ekonomika Třeboňska po dvaceti letech. Sborníky obsahují referáty, které byly předneseny na konferencích zástupci ministerstev, UNESCO; regionálními politiky; zástupci státní správy, akademických a výzkumných institucí; představiteli obcí; i majiteli a uživateli významných částí třeboňské krajiny. Přinášejí analýzu stavu a dosavadního vývoje třeboňské krajiny a poskytují tak podklad pro formulování směrů a strategie trvale udržitelného rozvoje Třeboňska při hledání rovnováhy mezi ekologií a ekonomikou v nových společenských poměrech a majetkoprávních vztazích.

Ve sborníku Třeboňsko můžeme nalézt také příspěvky o cestovním ruchu na Třeboňsku: Výzkum rekreační zátěženosti Třeboňska od Mgr. Renaty Klufové; Rekreační a turistické využití Třeboňska, informační zázemí pro návštěvníky od Olgy Černé a Drs. Roberta Duflera.

Také byla zpracována analýzy zahraniční návštěvnosti v CHKO a BR Třeboňsko (Mgr. Renata Klufová, Ing. Rost Michael), která je uvedena ve sborníku ze 7. mezinárodní

---

¹⁰ www.mmr.cz

¹¹ Cestovní ruch na Šumavě. Koncept rozvoje cestovního ruchu, akční program. listopad 2001

¹² RYGLOVÁ, Kateřina. Cestovní ruch. 1. vyd. Brno: Brno International Business School, 2003, 67 s., ISBN 80-86575-92-6

vědecké konference Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství konané na Jihočeské univerzitě v r.2002.

Významným zdrojem informací o oblasti Třeboňska je kniha od Dagmar Dykytové Třeboňsko – příroda a člověk v krajině pětিলisté růže. Nalezneme v ní cenné informace o historii Třeboňska, utváření Třeboňské pánve, o osidlování, zakládání rybníků, fauně a flóře a mnohé další.

3.3. Analýza prostředí cestovního ruchu v území CHKO Třeboňsko

3.3.1. Historický vývoj přírody a krajiny Třeboňska

V nejmladší fázi pozdní doby ledové se krajina dnešního Třeboňska zřejmě příliš nelišila od typu krajiny, která se dnes rozkládá na severu Skandinávie.

Chladné a suché podnebí subarktické vytvořilo krajinu téměř bezlesou, jen se skupinami nízkých borovic, bříz a keřovitých vrb podél vod, tedy s vegetací, kterou dnes označujeme jako lesotundra. S postupným oteplováním (cca 9000 let před n.l.) a zvlhčováním klimatu se rozšířily světlé borové lesy s břízou a osikou. S vyšší teplotou a srážkami přibývalo rostlin kolem močálu a jezer, jejichž zbytky tvořily souvislou rašelinovou vrstvu. S ukončením posledního studeného klimatického výkyvu v období dryádu (8000 před n.l.) a začátkem preboreálu a s postupným oteplováním se dále šířily borové lesy s břízou a osikou. Na rašeliništích rostla bříza trpasličí, jejíž lístky nacházíme dodnes na Červeném blatu v rašelinných vrstvách 4 až 5 metrů hlubokých, rostly zde mechy, rašeliníky, vachta, zábělník, ostřice, rákos aj. V období boreálu (do 5000 let před n. l.) se silně oteplilo a celé Třeboňsko se pokrylo souvislými lesy borovými, kromě rašelinišť. Počaly se objevovat listnáče – líska, dub, jilm, lípa, jasan, na zamokřených místech smrk a olše. Nejrozsáhlejšího zalesnění dosáhlo Třeboňsko v období klimatického optima v atlantiku (do 2500 let před n. l.)

Vysoké vodní srážky a optimální teplota podporovaly rozvoj smrkových porostů a listnatých lužních lesů podél Lužnice a Nežárky. Jiné plochy Třeboňska byly pokryty smíšenými doubravami s lípou, jilmem a javory. Asi v době 4000 let před n. l. přišel na Třeboňsko buk a později v období subboreálu (2500 – 800 před n. l.) jedle, obě dřeviny asi z jihu z tzv. rakouského Waldviertelu. Rozšířily se tolik, že způsobily přechodný ústup ostatních dřevin. V období založení i pádu říše římské, ve starším subatlantiku (800 let

před n.l. – 13. století n. l.) bylo Třeboňsko pokryto hustými jehličnatými lesy s naprostou převahou jedle tzv. Černým neboli Hercynským lesem, kterého se tolik obávaly římské legie. Rašeliniště zarostla borovicí blatkou a buk, vtroušený do smíšených lesů, více převládal na hornatých obvodech pánve.

Toto složení lesní pokrývky Třeboňska vytrvalo až do období první slovanské a později i německé kolonizace území ve 12. -14. století, kdy soustavným mýcením a vypalováním lesa a přeměnou lesních ploch na ornou půdu se do rašelinných pylových usazenin vtrousila první pylová zrna polních plevelů a obilí.¹³

3.3.2. Základní charakteristika a polohopis

Třeboňsko se rozkládá v jihovýchodní části jižních Čech při hranicích s Rakouskem cca 25 km od Českých Budějovic. Podstatná část oblasti leží na území okresu Jindřichův Hradec, okrajově zasahuje do okresů Tábor a České Budějovice. Jako oblast mimořádného přírodovědeckého významu bylo Třeboňsko zařazeno v roce 1977 v rámci programu „Člověk a biosféra“ do sítě biosférických rezervací UNESCO. Chráněnou krajinnou oblastí o rozloze 700 km² bylo vyhlášeno 15.listopadu 1979 výnosem Ministerstva kultury ČSR.

Vodní a mokřadní plochy na Třeboňsku jsou od roku 1990 chráněny jako mokřad mezinárodního významu podle „ Ramsarské konvence“ (Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva) pod názvem „Třeboňské rybníky“. Od roku 1993 je mezi tzv. Ramsarské lokality zahrnuta i část rašelinišť jako „Třeboňská rašeliniště“. Třeboňsko je i mezinárodně významným územím z hlediska ornitologického (Important Bird Area podle ICBP, nyní BirdLife International).

Západní část CHKO/BR je zařazena jako součást vyhlášené Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Třeboňská pánev.

Původně močálovitá krajina byla kolonizována až do 12.století. Člověkem téměř nenarušena se do dnešních dob udržela především společenstva rašelinišť a některých suchých biotopů. Činnosti člověka, hlavně zakládání rybníků, luk a pastvin vznikly biotopy. Díky tomu dnes Třeboňsko představuje unikátní mozaiku velmi různorodých

---

¹³ DYKYJOVÁ, D. Třeboňsko : Příroda a člověk v krajíně pětileté růže. 1. vyd. Třeboň : ENKI, 2000. 111 s. ISBN 80-901945-8-3

biotopů koncentrovaných na poměrně malé ploše, čemuž odpovídá i obrovská diverzita rostlinných a živočišných druhů.

Nejcennější části CHKO/BR jsou chráněny v síti 28 maloplošných chráněných území, z nichž 5 má statut národní přírodní rezervace.

Třeboňsko má oproti ostatním chráněným územím České republiky i světa dosti odlišný charakter. Nejedná se o původní, minimálně narušené území, ale o oblast od středověku intenzivně přetvářenou, která je dnes ve stádiu druhotné biologické rovnováhy. V době před kolonizací (přibližně do 12. století) byla téměř celá plocha Třeboňska pokryta různými typy lesů, od vlhkých v nivách řek a na rašeliništích až po extrémně suché na šterkopískových terasách. Tyto souvislé porosty byly jen místně přerušeny otevřenými plochami močálů podél řek a rašeliništi na výstupech pramenů.

Voda at' již v podobě velkých zásob vod podzemních v mohutných vrstvách sedimentů, vodních toků nebo mokřadů, byla významným faktorem utváření krajiny Třeboňska a dávala mu jeho specifický charakter i vlastnosti. S příchodem člověkem začalo nejen mýcení lesů a vysušování pozemků, ale především hlavně ve středověku, zakládání rybníků. Stavbou vodních nádrží na místě původních močálů a vlhkých lesů však člověk nevyhubil dříve zde žijící druhy rostlin a živočichů, protože okraje těchto nádrží původní biotopy nahradily. A opět zde vznikly biotopy různých typů nádrží charakteru mělkých jezer, resp. Biotopy kulturní krajiny obsazené postupně druhy, které na Třeboňsku v poledové době silně ustoupily nebo zde předtím nežily. Hospodářskými zásahy probíhajícími po staletí nebyla navíc zasažena celá oblast – rašeliniště a suché biotopy zůstaly vesměs zachovány. Také v lesních porostech, i když byla jejich druhová skladba výrazně změněna ve prospěch jehličnanů, dodnes přežila většina původní flóry a fauny.¹⁴

3.3.3. Třeboňská pánev

Podstatná CHKO a BR je tvořena mělkou tzv. Třeboňskou pánví s mírným sklonem od jihu k severu. Pánev je vyplněna usazeninami senonského až miocénního stáří, které vývojově patří k mělkovodním jezerně-říčním sedimentům. Vznikaly snášením rozrušených kaolinizovaných hornin do jednotlivých depresí utvářejícího se pánevního

---

¹⁴ Rubín, J. a kol. Národní parky a Chráněné krajinné oblasti. Praha: Olympia, 2003

prostoru. Senonská sedimentace je plošně nejrozsáhlejší a nejmocnější výplň Třeboňské pánve. Na podstatně menší ploše – přibližně na čtvrtině plochy senonských usazenin, v západní části CHKO/BR, je pánve vyplněná oligocenními a miocenními sedimenty.

Jsou tvořeny jíly, písky, diatomity, šterky a písky, jíly a křemenci. Nejmladší třetihorní sedimenty pliocenního stáří jsou namodralé šedé písčité jíly a jílovité písky, plošně nepřilíš rozsáhlé. Z kvartérních usazenin jsou nejvýznamnější a plošně nejrozsáhlejší pleistocenní šterkopískové naplaveniny podél vodních toků Lužnice a Nežárky. Sedimenty šterkopísků nemají vytvořen bohatěji členěný terasový systém. Zřetelně lze rozlišit pouze dvě úrovně, tj. 3-4 m a 10-15 m nad řekou. Šterkopisky v bezprostředním okolí řeky zaplavované nivě, jsou podstatně mladší, postglaciální aluviální naplaveniny.

Z hlediska geomorfologického a z hlediska ochrany přírody je významný výskyt i dalších kvartérních usazenin, vátých písků. Vznikly koncem glaciálu či v postglaciálu navátím jemných písků z písčitých naplavením Lužnice a Nežárky. Největší koncentrace vátých písků je v 34 km dlouhém pásmu říčních teras od Majdaleny k Veselí nad Lužnicí. Pouze do okrajových partií pánve, především na východě, zasahuje pásmo vymřelých hornin krystalinika. Zde má krajina na rozdíl od ploché pánve kopcovitý charakter.

Dalšími výraznými kvartérními usazeninami jsou rašeliny a rašelinné zeminy. Třeboňská rašelinistiě jsou definována jako rašelinistiě přechodového typu. Výskyt rašelinistiů v jižní i severní části pánve je podmíněném drenáží podzemních vod v plochých úvalech, kde nejsou vyvinuty mocné plochy šterkopískových náplavů odvodňované povrchovými toky. Proto se také rašelinistiě prakticky nevyskytuje v údolí Lužnice. Největší ložiska se nacházejí v blízkosti Zábłatského a Horusického rybníka, v okolí Třeboně, Šalmanovic, Hrdlořez a Mirochova. Vedle nich zde existuje řada menších ložisek, ve kterých rašelina často přechází do rašelinných zemin.¹⁵

3.3.4. Půdní pokryv

Poměry Třeboňské pánve se výrazně odlišují od obdobně utvářených celků. V rámci Čech jde o nejrozsáhlejší území, kde se jako půdotvorný substrát uplatňují

---

¹⁵ JENÍK, Jan a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. 1 vyd. Praha : Empora, 1996.160s

především nezpevněné předkvarterní sedimenty na úkor obvyklých zvětralin pevných hornin, případně čtvrtohorních pokryvů.

Přes výrazné antropické ovlivnění oblasti nesou půdy ve své naprosté většině doposud zřetelné stopy svého vývoje a tím hlavní, systematicky významné znaky a vlastnosti. Třeboňsko je největším areálem semihydromorfních a hydromorfních půd v Čechách. Týká se to nejen jejich poměrného zastoupení, ale i rozlohy jednotlivých okrsků těchto půd.

Organnogení půdy jsou zde z celých Čech nejpočetnější a vytvářejí plošně největší souvislé celky. Vedle severočeské pískovcové oblasti je Třeboňsko druhým nejvýznamnějším územím s častým zastoupením hnědých půd podzolovaných a pravých podzolů relativně nízké nadmořské výšce. Území se rovněž vyznačuje i hojným zastoupením extrémně lehkých půd. Vzhledem k charakteru geologického podloží s výrazným nedostatkem účinných dvojmocných bází (Ca, Mg) a obecně nízkým obsahem živin bylo Třeboňsko původně územím velkoplošně oligotrofním. Celá oblast byla dosycována živinami ze zemědělské a rybářské činnosti až v posledních desetiletích, kdy dochází k postupné eutrofizaci původně živinami chudých půd a vod.

Průměrná nadmořská výška pánve se pohybuje okolo 410 – 470 m n. m., nejvyšší kóta dosahuje výšky 550 m n. m.¹⁶

3.3.5 Vodstvo

Přírozenou osou území a tokem odvodňujícím podstatnou část pánve je řeka Lužnice. Délka toku v CHKO/BR je 75 km, přičemž v horní části až po rybník Rožmberk bohatě meandruje. V této části se rovněž nachází přes 500 trvale zvodnělých tůní a starých meandrů.

Dalším relativně větším tokem je řeka Nežárka odvodňující v délce 34 km severovýchodní část CHKO/BR. Vedle těchto dvou přirozených toků je Třeboňsko charakteristická nesmírně složitá síť umělých stok a kanálů. Slouží jak k vypouštění, tak k napájení rybníků, které jsou charakteristickým krajinným fenoménem oblasti. Na mnoha místech se stoky i vzájemně výškově kříží. Z 465 rybníků o celkové rozloze 7448 ha je

---

¹⁶ RUBÍN, Josef a kol. Národní parky a Chráněné krajinné oblasti. 1.vyd. Praha: Olympia, 2003, 204 s. ISBN:80-7033-808-3

největší Rožmberk o rozloze 658 ha. Na druhé straně téměř stovka rybníků nedosahuje velikosti ani 1 ha a hloubky 1 m.¹⁷

Vodní plochy – rybníky, řeky, jezera po těžbě štěrkopísků zaujímají 14,6 % krajiny. Přibližně 43 % plochy CHKO/BR pokrývají lesy vedle fragmentů původních porostů jsou to především lesy s převahou borovice lesní a smrku obecného. Přibližně 28 % tvoří zemědělský půdní fond a zbytek CHKO/BR připadá na komunikace a lidská sídla.

3.3.6. Klima

Z hlediska „klimatické rajonizace“ patří většina území Třeboňska do mírně teplé oblasti. Průměrná roční teplota ve střední části území (Třeboň) je 8°C, průměrná teplota ledna -2,8°C a průměrná teplota července 18°C. Průměrné roční srážky dosahují 651 mm. Pro Třeboňskou pánev je charakteristický častý výskyt inverzních situací s bezvětřím, kdy dochází zejména v chladnější části roku k delším obdobím se stagnací vzdušných mas v pánvi. V těchto situacích se vyskytují rovněž časté mlhy.

3.3.7. Flóra

Z ohrožené flóry Čech roste na území CHKO Třeboňsko téměř 400 druhů, z nichž 104 patří mezi chráněné (34 druhy mezi kriticky, 34 silně 35 ohrožené). Bohatstvím třeboňské krajiny jsou rozsáhlé jehličnaté a listnaté lesy, v nich rostou vodní druhy stromů a keřů. Jednou nevýznamnější je lokální varieta borovice lesní se štíhlým, rovným a jen na vrcholu větveným kmenem s vydatnou produkcí nesmolnatého dřeva. Dalším vzácným stromem je borovice blatka. Blatka spolu s borovicí lesní a jejich vtroušeným křížencem tvoří na Třeboňsku rozsahem zcela unikátní rašelinné lesy, v nichž je i největší česká populace rojovníku bahenního tvořící desítky hektarů souvislých porostů. V suchých písčitých borech na Třeboňsku po místně roste černýš český mimořádně vzácný koniklec jarní a zimozelen okolikatý. Jehličnaté lesy na jílovitých půdách vynikají v těchto nadmořských výškách neobvykle masovým výskytem třtiny chloupkaté a některých játrovek obvykle vázaných na smrk – např. *Bazzania trilobita*, lišejník provazovka tlustvousá nebo vzácná houba kalichovka letoniová. Zbytky listnatých hájů mají stále

---

¹⁷ Třeboňsko. Chráněná území ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

ještě bohatou květenou, zahrnující např. vratičku měsíční či vzácnou vratičku heřmánkolistou, kopytník evropský, svízel lesní, jaterník podléšku, lilii zlatohlavou, zvonečník klasnatý, hvozdník pyšný, černýš hajní, černýš hřebenitý, srpici barvířskou, ptačinec velkokvětý aj. V lužních lesích a olšínách v nivách řek i na obvodu starých rybníků rostou mimo jiné i vzácná kaprad' hřebenitá, kapradiník bažinný nebo d'áblík bahenní, hojný je rovněž chráněný bazanovec kytkokvětý, stejně tak ve stokách žebratka bahenní a řada dalších.

Floristicky velmi rozmanité květnaté a rašelinné louky či ostřicové porosty Třebońska obsahují celou řadu druhů, které v celé střední Evropě má jen několik málo izolovaných nalezišť a které jsou ohroženy úplným vyhubením. Jsou to ze báchorovitých hrotnosemka bílá, bahnička chudokvětá, ostřice šlahounovitá, ostřice chudokvětá, ze vstavačovitých např. hlízovec Loeselův, vstavač kukačka. Rostou zde tři druhy hmyzožravých rosnatek – rosnatka okrouhlostá, rosnatka dlouholistá, rosnatka prostřední a četné další chráněné druhy jako např. vachta trojlistá, plavuňka zaplavovaná, violka slatinná, všivec bahenní, pupečník obecný aj. I na Třeboňsku jsou však již některé původní rostliny dlouho nezvěstné a je dosti pravděpodobné, že jejich výskyt zde náleží již jen minulosti, jako např. u srstnatce Traunsteinerova nebo lýkovce vonného.

Květena živých rašelinišť, jejich vývojových stádií a přechodů k rašeliništním lesům je reprezentována hlavně mimořádným množstvím druhů mechorostů. Ze vzácných lze připomenout rašeliník tupolistý, porubku pochybnou a plstnatec rašelinný. Vzácný je suchopýrek alpský a suchopýr štíhlý, běžnější jsou suchopýr pochvatý a suchopýr úzkolistý. Na mnoha místech téměř kompletní výběr keříčků z čeledi vřesovcovitých – kyhankou sivolistou, klikvou žoravinou, rojovníkem bahenním, borůvkou černou, vlochyní bahenní, brusinkou obecnou a vřesem obecným. Rostou zde rovněž vzácné řasy jako *Binuclearia tectorum*, houba zubateček zavěšený. Na vrbová pásma je vázaná vzácná outkovka vrbová, václavka bažinná, na porosty ostřic špička močálová a prášivka bažinná. Třeboňsko je proslulé druhově rozmanitou květenou stojatých i tekoucích vod, jež byly v minulosti převážně dystrofní a oligotrofní a dnes se stávají více mezotrofními a eutrofními. Mezi nejvzácnější druhy patří téměř vymizelý stulík malý. Běžnější leknín bělostní zmizel z většiny svých stanovišť v důsledku eutrofizace vod. Mírně se šíří, ale stále je vzácný leknín bílý. Také stulík žlutý se v důsledku zániku četných přirozených biotopů stává vzácnějším. Mezi početnými druhy rdestů je v třeboňských vodách zastoupen také rdest alpský. Roste tu několik druhů masožravých bublinek – bublinatka

jižní, bublinatka menší, bublinatka prostřední a bublinatka bledožlutá. Zachoval se ještě stolístek klasnatý a dva druhy růžkatců – růžkatec ponořený a růžkatec potopený. V přilehlých rákosinách rostou vedle rákosu, orobince širokolistého a orobince úzkolistého i poněkud vzácnější zevar jednoduchý a zevar vzpřímený nebo silně ohrožený a chráněný zevar nejmenší, pryskyřník veliký či řezan pilolistý. Ze vzácných řas lze vyjmenovat *Batrachospermum*, *Lemanea fluviatilis*, jedinný výskyt v Čechách zde má *Nitella confervacea*, běžně roste ohrožená *Chara braunii*.¹⁸ Také vodní a pobřežní flóra však podléhá v posledních letech výrazným kvantitativním i kvalitativním změnám v závislosti na zvyšující se eutrofizaci povrchových vod. Celá řada zvláštností rostlinstva na Třeboňsku se objevuje na periodicky obnažovaných rybníčních dnech a pobřežních písčinách. Jsou to jmenovitě mechorost trhutka Hübnerova, kuřinka ostnosemenná, míčovka kulkonosná, puchýřka útlá, nehtovec přeslenitý, stozrník lnovitý, blatěnka vodní, pobřežnice jednokvětá, puštička rozprostřená, velmi vzácně se objevuje masnice vodní, síťina rybníční a jiné. Většina těchto druhů je však silně ohrožena zánikem a některé z nich jsou na Třeboňsku udržovány pomocí managementu.

Na suchých písčinách, vátých písčích a suchých lesních okrajích rostou na Třeboňsku suchomilné porosty se vzácnou nahoprutkou písečnou, koniklcem jarním, mateřídouškou úzkolistou, kostřavou vláskovitou, čilimníkem řezenským, ostřicí vřesovištní, nepatrně drobnoplodých, kolencem jarním, paličkovcem šedavým, mrvkou myším ocáskem a řadou dalších.

Stejně jako Třeboňsko nemůže být bez rybníků, tak rybníky nemohou být bez hrází a hráze bez dubů. Dub je symbolem věčného života a zdobí na Třeboňsku hráze rybníků, cesty, zamokřené louky i břehy řek. Velebné aleje dubů letních nejsou jen okrasou zdejší krajiny, ale jejich mohutné kořeny plní nezastupitelnou roli při zpevňování hrází rybníků, kam byly vysazovány hned po jejím postavení a mnohé z nich tam rostou dodnes. Zkušení rybníkáři tvrdí, že duby patří jen na silné a velké hráze. Na hrázích malých rybníčků mohou být duby vichřicí vyvráceny. Mohutné duby na hrázích jsou často nejvyšším bodem v ploché rybníční soustavě, a proto se při bouřkách nejednou stávají bleskosvodem. Hráze rybníků korunované korunami královských dubů mají své kouzlo nejenom pro nás, ale jsou přitažlivé i pro množství ptáků, kteří mezi větvemi loví hmyz a v dutinách nacházejí

---

¹⁸ Třeboňsko. Chráněná území ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

ideální podmínky pro hnízdění. Ve dřevě starých dubů se také vyvíjí larva jednoho z našich největších a nejvzácnějších brouků – tesaříka obrovského.

3.3.8. Fauna

Je pochopitelné, že obrovské diverzitě biotopů Třeboňska odpovídá i bohaté druhové složení fauny. Tato diverzita se projevuje především v zastoupení společenstev bezobratlých živočichů, kteří jsou v daleko větší míře vázáni na určité mikroklima, vegetační a půdní podmínky než obratlovci.

V případě obratlovců, hlavně z hlediska zoogeograficky významných a ohrožených druhů, se na Třeboňsku uplatňuje především přítomnost různých typů mokřadů, na které jsou nejcennější druhy oblasti vázány, a přítomnost rozsáhlých lesních komplexů. Ekosystémy mající zásadní význam pro společenstva bezobratlých, tj. ekosystémy rašelinišť, vátých písků a přirozených lesů, přetrvávající pouze ve fragmentech, jsou z hlediska výskytu obratlovců většinou méně významné.

Patrně nejcennějším ekosystémem Třeboňské pánve vyznačujícím se charakteristickou faunou bezobratlých jsou rašeliniště. Můžeme je charakterizovat jako izolované ekosystémy velmi blízké mokřadni severské lesotundře. Na Třeboňsku se nacházejí v zóně listnatých lesů. Pro rašeliniště je charakteristická tundrová a tajgová fauna tyrfobiontů, tj. organismů úzce vázaných u nás pouze na tento biotop. Z velké části se jedná o tzv. glaciální relikty, organismy, které se díky specifickým podmínkám udržely na našem územím od konce ledových dob. Mimo rašeliniště se v současné době vyskytují pouze v horách nebo na severu v pásmu tundry a tajgy. Je to například žluťásek borůvkový, jehož housenky jsou vázány na vlochyni bahenní, modrásek stříbroškvrný, pouzdroníček rojovníkový a mnoho dalších motýlů, zejména píďalek a můr. Dále někteří střevlíci a drabčící, vážky, chroustíci, někteří zástupci stejnokřídlých, dvoukřídlých a další. Z ostatních skupin bezobratlých např. někteří pavouci.¹⁹

Vedle tyrfobiontů (rašelinobytných organismů) úzce vázaných pouze na tento biotop se na rašeliništích hojně nachází i množství tzv. tyrfofilních (rašelinomilných) organismů, které nejsou na tento biotop tak úzce vázány jako předešlá skupina. Hojně se

---

¹⁹ JENÍK, Jan a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. 1 vyd. Praha : Empora, 1996. 160s

s nimi setkáváme i mimo rašeliniště, na dalších charakteristických biotopech Třeboňska – různých slatinách zamokřených loukách, v okrajích rybníků apod.

Cennými ekosystémy s charakteristickou faunou bezobratlých jsou i drobné stepní až lesostepní enklávy, konkrétně písčité lokality v okolí řeky Lužnice a nejsušší partie vyšších štěrkových teras porostlé ve většině řídkým borovým lesem. Tyto drobné stepní enklávy mají zřejmě určitou spojitost s vlastní zónou stepí zasahující do Dolního Rakouska a na jižní Moravu. Řada druhů, hlavně motýli, rovnokřídli a některé skupiny blanokřídlych, sem patrně proniká přes Novohradské hory a údolím Lužnice a obsahuje zde vegetačně a mikroklimaticky příznivé biotopy. K nejvýznamnějším z nich patří okáč voňavkový, různé druhy nočních motýlů, dále mnoho teplomilných kutilek, vos, včel a chalcidek, někteří pavouci a mnoho dalších.

Řada teplomilných a pro Třeboňsko jedinečných a faunisticky zajímavých druhů se nacházejí na teplejších lokalitách s porosty listnáčů, především dubu v okolí hrází a ve fragmentech lučního lesa v nivách řek. K nim patří např. tesařík obrovský nebo páchník hnědý či *Saperda scalaris*.

A konečně významná společenstva bezobratlých jsou vázána na různé typy mokřadních ekosystémů Třeboňska ať už v nivách řek nebo na rybnících. I když se i v těchto ekosystémech vyskytuje celá řada cenných druhů, jejich význam je především v kvantitě jednotlivých druhů, v okolí mizicích. Jedná se např. u hmyzu o různé druhy vážek, pošvatek, střechatek, chrostíků, či některé druhy měkkýšů, korýšů, pavouků apod. Z motýlů jsou nápadní třpytivě modří batolci červení a duhový nebo největší denní motýl, chráněný bělopásek topolový. Jedinečná je velká populace bělopáska tavolníkového, která se v Čechách vyskytuje pouze v Třeboňské pánvi a je zde vázaná na rozsáhlé plochy tavolníku vrbolistého. Obecně lze konstatovat, že význam Třeboňska spočívá z hlediska výskytu bezobratlých živočichů především v obrovské diverzitě ekosystémů. Na trase pouhých několika desítek kilometrů se nacházejí v těsném kontaktu biotopy blízké mokřadni severské tundře, různé typy listnatých a jehličnatých lesů, teplé lesostepi, kulturní krajina, antropogenně podmíněné mokré louky, inundace řek a litorály rybníků.

Jak již bylo uvedeno, význam fauny obratlovců spočívá především v bohatství druhů vázaných na různé typy mokřadních biotopů a biotopů lesních.

Na Třeboňsku doposud přežívají některé druhy ve střední Evropě ohrožených ryb. Vyskytují se především v čistějších úsecích Lužnice, v okolních tůních a slepých ramenech v podhorské říčce Dračici. Jedná se například o lipana podhorního, dále piskoře

pruhovaného, sekavce písečného, mřenku mramorovanou, mníka jednovousého, vranku obecnou a další. Doposud zde přežívá i jediný místní zástupce třídy kruhoustých – mihule potoční.

Třeboňsko je po kvalitativní i kvantitativní stránce poměrně bohaté na obojživelníky. Celkem bylo na Třeboňsku zaregistrováno 12 druhů. Patrně nejvýznamnějším druhem této skupiny je ropucha krátkonohá. Její populace vázané na okraje mělkých pískoven a přilehlé suché šterkové terasy patří v Čechách k nejpočetnějším. Vzhledem k tomu, že Třeboňsko je poměrně vlhká oblast s rozsáhlými lesy a vodními plochami, žije zde relativně málo druhů plazů, celkem 6. Nejohroženějším druhem je užovka hladká, která v posledních třiceti letech z většiny lokalit vymizela. Ostatní druhy jsou víceméně běžné. Je potěšitelné, že v posledních letech dohází k postupnému zvyšování početnosti některých druhů, jejichž stavy měly počátkem osmdesátých let výrazně klesající tendenci – např. užovky obojkové či ještěrky obecné.

Základ „zoologického bohatství“ obratlovců Třeboňska tvoří ptáci. Byl zde zaznamenán výskyt 277 druhů ptáků, z nichž 182 druhy hnízdí nebo hnízdily, z toho 79 patří mezi chráněné.

Pro další desítky druhů je Třeboňsko pravidelnou migrační zastávkou či stálým zimovištěm. I když zde žijí díky rozsáhlým lesům a rašeliništím druhy lesní nebo druhy považované spíše za horské, nejtypičtějším pro tuto oblast jsou vodní ptáci či ptáci nějakým způsobem vázaní na mokřady. Obrovská koncentrace rybníků, stok a močálů dělá z Třeboňska jednu z nejvýznamnějších lokalit pro vodní ptáky ve střední Evropě. Počty migrujících ptáků zdržujících se na hladinách rybníků se na podzim pohybují mezi 10-20 tisíci exemplářů.

Skoro na všech rybnících lze spatřit potápku roháče, zatímco pro menší, zarostlé rybníky je typická potápka malá. V koloniích hnízdící potápka černokrká se, bohužel, v posledních letech z třeboňských rybníků vytrácí.

Charakteristickými a typickými ptáky Třeboňska jsou brodiví. Zdejší hnízdní kolonie volavky popelavé, patří k největším ve střední Evropě. Na různých stavbách v obcích poměrně běžně v počtu 10-20 párů, hnízdí čáp bílý. Na lesy vázaný čáp černý se do oblasti Třeboňska začal šířit od východu v posledních desetiletích, v současné době zde hnízdí okolo deseti párů. Ostatní zde hnízdící zástupci brodivých, bukač velký, bukáček malý, volavka červená a kvakot noční patří mezi druhy vzácné a mizející. V roce 1983 na Třeboňsku vznikla hnízdní kolonie kormorána velkého, jehož stav je udržován regulačními

zásahy na počtu 50-70 hnízdních párů. Kormorán je rybožravý pták, který spotřebuje denně asi půl kilogramu ryb a navíc při jejich lovu mnoho ryb poraní. Působí tak značné škody, a proto je povolena jeho částečná regulace a škody jsou rybářům kompenzovány státem.

Dalšími typickými druhy mokřadů jsou vrubozobí. Husa velká hnízdí v počtu okolo 200 párů, od srpna do listopadu je Třeboňsko shromaždištěm 2000-5000 jedinců z jiných hnízdišť. V posledních letech se opět na Třeboňsku objevují zimující hejna dalších druhů hus hnízdících v severní Evropě, a to hus polních a běločelých.

Pozorování protahujících hejn hus patří k nejpůsobivějším zážitkům pozdního léta. Zejména na jaře, v době hnízdění je radost pozorovat některé z devíti druhů kachen, které na hladinu vyvádějí šňůrky svého potomstva.

Významnými druhy jsou zrzohlávka rudozobá, hnízdící v počtu okolo deseti párů a 20-50 párů hohola severního. Běžné hnízdící druhy kachen, jako např. kachna divoká a polák chocholačka se v době tahu vyskytují v počtech až několik a tisíc exemplářů.

Velkou pýchou Třeboňska je prosperující hnízdící populace nejméně dvanácti párů orla mořského. Hnízdí zde po stopadesátileté přestávce opět od roku 1984. Orel mořský patří k nejvýznamnějším v rámci celé střední Evropy. S tímto impozantním dravcem se může návštěvník Třeboňska setkat u rybníků kdykoliv, s největší pravděpodobností ale v době, kdy hladiny začínají zamrzat. To se orli zdržují v blízkosti kachních hejn na posledních zbytcích dosud nezamrzlé vody. Někdy je možné spatřit až deset exemplářů pohromadě. Oblast je navíc pravidelným zimovištěm jedinců ze severu. Dalším typickým dravcem je pochop rákosní, jeho stavy se zvyšují – současný počet dosahuje 60 párů. Vedle těchto pro mokřady typických druhů hnízdí na Třeboňsku dalších 11 druhů dravců.

Podobně jako v celé střední Evropě, došlo i na Třeboňsku k poklesu početnosti některých zástupců hrabavých. Tetřev hlušec a tetřívka obecná v současné době přežívají v počtu několika málo jedinců. Podobně došlo i k markantnímu poklesu početnosti některých bahňáků, jako např. břehouše černoocasého či vodouše rudonohého. Naproti tomu se zvyšují stavy v minulosti patrně nehnízdících vodoušů kroupnatých.

Díky aktivním zásahům došlo ke zvýšení početnosti rybáka obecného, který ochotně obsazuje umělé ostrůvky (více než 100 párů). Další druh rybáka – rybák černý zde hnízdí v počtu 5-10 párů.

Na Třeboňsku hnízdí celkem osm druhů sov. Nejméně čtyři páry výra velkého, do 20 párů sýce rousného a 50-60 párů kulíška nejmenšího.

Z řádu pěvců patří k nejcennějším druhům oblasti především některé druhy mokřadní avifauny, např. cvrčilka slavíková, sýkořice vousatá, rákosníci a řada dalších. Zajímavé je postupné šíření slavíka modráčka. Hnízdí zde od sedmdesátých let a jeho početnost se stále zvyšuje. Současný stav je odhadován na několik desítek párů.

Na Třeboňsku byl prokázán výskyt přibližně padesáti druhů savců. Ve většině jsou to druhy více či méně hojné po celém území ČR. Kvalitativní a především kvantitativní zastoupení této skupiny je dáno hlavně u větších druhů poměrně nízkou hustotou osídlení relativně klidnými rozsáhlými plochami lesů a mokřadů. Za významné druhy je možno považovat pouze dva: celoevropsky ohroženou vydru říční a losa. Vydra patří v současné době mezi běžné druhy oblasti. Třeboňská populace s odhadem okolo sta jedinců patří patrně k největším a nejstabilnějším ve střední Evropě. Z toho množství polovina připadá na dospělá zvířata, zbytek jsou mláďata a nedospělí jedinci. Losos se na Třeboňsku pravidelně vyskytuje od počátku sedmdesátých let, kdy se sem dostávali migrující jedinci z Polska. V současné době na Třeboňsku a v přilehlých lesních komplexech na severovýchodě existuje malá populace 5-10 exemplářů. Los se zde pravidelně rozmnožuje.²⁰

3.3.9 Rybníkářství

Chov ryb má na Třeboňsku staletou tradici, která vydobyla zdejšímu kraji věhlas, jenž trvá až do současnosti. Pravděpodobný vznik rybníků lze spojovat s obdobím vlády Karla IV. Ve druhé polovině 14. století vznikl jeden z nejstarších a zároveň největších rybníků na Třeboňsku – Dvořiště. V roce 1450 bylo na Třeboňsku přibližně 20 rybníků o výměře 700 ha.

Přechod z 15. do 16. století znamená pro třeboňské rybníkářství nejrušnější období výstavby. Toto období je spojeno s osobností Štěpánka Netolického, který první vložil do výstavby třeboňské rybníční soustavy systém, založil Zlatou stoku a vybudoval celou řadu rybníků (mj. Záblatský, Tisý, Horusický, Opatovický).

Současníkem a pokračovatelem tohoto prvního a největšího rybníkáře byl Mikuláš Ruthard z Malešova. Založil poblíž Chlumu u Třeboně rybníční soustavu, která svým

---

²⁰ RYGLOVÁ, Kateřina. Cestovní ruch. 1. vyd. Brno: Brno International Business School, 2003, 67 s., ISBN 80-86575-92-6

vodohospodářským uspořádáním i produkčními možnostmi předstihuje rybníky okolo Třeboně. S jeho jménem spojujeme vznik těchto nejznámějších rybníků – Blato, Staňkov, Hejtman aj.²¹

Mikuláš Ruthard patří k velkým osobnostem českého rybníkářství 16. století a tvoří spojovací článek mezi érou Štěpánka Netolického a Jakuba Krčina.

Jakub Krčín z Jelčan převzal už dobře a účelně uspořádané rybníční hospodářství, aby je řídil a rozšiřoval. V období stavitelské aktivity Jakuba Krčina vznikly nebo byly rozšířeny rybníky Svět, Spolský, Vdovec, Krčín a mnohé jiné. Na důkaz oddanosti Rožmberskému domu vystavil Krčín největší rybník v Čechách Rožmberk a současně s ním vybudoval Novou řeku, která převádí „velkou“ vodu z povodí Lužnice do Nežárky. Těmito díly bylo dovršeno středověké rybníční stavitelství, z jehož dědictví čerpáme dnes.

Hlavním objektem chovu je kapr, jehož chov i věhlas má již dlouholetou tradici. Z vedlejších druhů ryb chovají rybáři zejména lína, štika, candáta, marénu, sumce a zavádí se i býložravé druhy : např. amur bílý.

Rybníky na Třeboňsku tvoří celkem 16 vodohospodářských soustav spádovaných z převážné většiny do povodí Lužnice a Nežárky.

3.3.10 Ochrana přírody

Hodnota kraje „okolo Třeboně“ je ve sféře přírodní i kulturní. Jeho význam má krajové i mezinárodní rozměry. Došel všeobecného uznání na poli přírodovědeckém, národohospodářském i kulturním s řadou výsad a titulů (CHKO, BR, CHOPAV, 2 ramsarské lokality, i 1 městská památková rezervace aj.). Základ všech těchto výsad je v rozmanitosti přírody úzce skloubené s činností člověka.

Centrální zóna (jádrová zóna biosférické rezervace) zahrnuje nejcennější a nejméně poškozené části oblasti, chráněné většinou ještě formou maloplošného chráněného území, pokrývá 5,4 % území. Veškerá činnost v centrální zóně musí být podřízen ochrannému režimu daného území. Jedná-li se o stádium ekosystému podmíněné určitou činností člověka, je nezbytně nutné tuto činnost udržet, v takové podobě, která vznik cenných biotopů umožnila.

---

²¹ JENÍK, Jan a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. 1 vyd. Praha : Empora, 1996. 160s

Nárazníková zóna slouží jako ochranná zóna eliminující negativní vlivy okolního území na zónu centrální. Rozlohou tvoří 50,3 % území CHKO/BR. Zde je možno realizovat jen takovou činnost, která neohrozí zónu centrální. Navíc v této zóně bývají obvykle umístěny výzkumné lokality, experimentální území či území sloužící k restaurování degradovaných ekosystémů. Rovněž přechodová zóna slouží k ochraně centrální zóny před vnějšími vlivy, regulační opatření v ní jsou mírnější než v zóně nárazníkové, zaujímá 44,3 % území CHKO/BR.

Na území CHKO/BR Třeboňsko se nacházejí dvě území (tvořená větším množstvím dílčích lokalit), která byla zařazena na seznam mokřadů mezinárodního významu chráněných ramsarskou konvencí. Jako první byly po připojení naší republiky ke konvenci v roce 1990 do seznamu zaneseny třeboňské rybníky a následně v roce 1993 i třeboňská rašeliniště mající do té doby dočasně statut kandidáta.

Ramsarské území Třeboňské rybníky má rozlohu 10 165 ha, z toho vlastní rybníky zaujímají 5 289 ha a představují 70% plochy rybníků na Třeboňsku. Do mokřadů mezinárodního významu je zahrnuto celkem 159 rybníků s rozlohou od 1 do 420 ha a biotopy na ně bezprostředně navazující.

Jedná se o mokřady v převážné většině vzniklé lidskou činností – rybníky, mokré louky, olšiny, vrbiny, rákosiny, ostřicové louky, rašeliniště ve výtopách rybníků.

Území splňuje kritérium Ramsarské konvence svým významem pro vodní ptáky nejen jako hnízdiště, ale především jako tahová zastávka.

Ramsarské území Třeboňská rašeliniště má rozlohu 1100 ha a tvoří je území navzájem nesouvisejících přechodových rašelinišť porostlých převážně lesem. Centrum tří lokalit tvoří přirozené, místy až pralesovité porosty borovice blatky s bohatým podrostem rojovníku bahenního.

Nejcennější části Třeboňska jsou chráněny v 28 přírodních rezervacích a památkách o celkové rozloze 4023 ha, tj. 5,8 % území, z toho je 5 v kategorii národní přírodní rezervace (NPR) o celkové rozloze 1930 ha. Největší z nich je 745 ha NPR Stará řeka. Dále je zde jedna národní přírodní památka (NPP), 19 přírodních rezervací (PR) pokrývajících 2080 ha, z nichž největší je s 410 ha PR Horní Lužnice a tři přírodní památky (PP).

V současné době je na celém území CHKO/BR Třeboňsko přes 200 stromů chráněných státem. Z toho je jeden javor klen, dva buky lesní, jedna hrušeň, 13 lip

srdčitých (nejmohutnější má v obvodu 830 cm) a téměř 200 dubů letních o průměrném obvodu 496 cm (nejmohutnější 820 cm).

Množství mohutných a starých stromů není jenom dominantou krajiny, ale především umožňuje trvale přežívat významné a ohrožené flóry a fauny, což je nezbytné k udržení druhové rozmanitosti přírody Třeboňska. Vzhledem k tomu, že se v krajině nachází dalších několik set obdobných stromů, předpokládá se rozšíření počtu státem chráněných stromů.

Z hlediska vymezení územních systémů ekologické stability bylo na území CHKO/BR vymezeno 60 skladebních prvků regionální a vyšší úrovně.

Ve srovnání s jinými oblastmi republiky je možno stávající kostru ekologické stability krajiny na území CHKO/BR Třeboňsko hodnotit celkově jako vyhovující, což je dáno vysokou lesnatostí a celkově značným podílem přirozených a přírodně blízkých biotopů. Nejdůležitějším prvkem je v CHKO/BR nadregionální biocentrum Stará řeka – Rožmberk – Velký Tisý, zahrnující velkou část nejcennějších území centrálního Třeboňska, a nadregionální biocentrum Červené blato – Žofinka s rozsáhlými porosty blatky. Významnými regionálními biokoridory jsou řeky Lužnice a Nežárka a jejich nivy a další území. V poslední době byla nejcennější část CHKO/BR o rozloze 18000 ha navržena jako biocentrum (jádrové území) středoevropského významu v rámci evropské ekologické sítě EECONET.²²

---

²² RUBÍN, Josef a kol. Národní parky a Chráněné krajinné oblasti. 1. vyd. Praha: Olympia, 2003, 204 s. ISBN:80-7033-808-3

4. SITUAČNÍ ANALÝZA

4.1. Analýza přírodních atraktivit na straně nabídky

4.1.1 Maloplošná chráněná území

V CHKO Třeboňsko je v současné době vyhlášeno 33 maloplošných chráněných území. Z toho je 5 v nejvyšší kategorii národní přírodní rezervace, dále zde existuje 1 národní přírodní památka, 21 přírodních rezervací a 6 přírodních památek

Maloplošné chráněné území mohou být vyhlášovány jak ve volné (nechráněné) krajině, tak na území tzv. velkoplošných chráněných území (národních parků a chráněných krajinných oblastí). Ochranný režim je zde dán jednak zákony o ochraně přírody, jednak přímo vyhláškou, již je rezervace vyhlášena.

Ochrana je realizována tak, že je na jejich území vyloučena jakákoliv lidská činnost, nebo je dovoleno, především v případě, kdy se jedná o uměle vytvořený ekosystém (např. rybník), zasahovat jen takovým způsobem a v takovém rozsahu, aby se přispělo k udržení, popř. k dosažení určitého požadovaného stavu jejich přírody.

Do všech rezervací na Třeboňsku je nepovolaným povolen vstup pouze po veřejných cestách, značkovaných turistických cestách a po značených naučných stezkách. Vstup do rezervací mimo cesty a sběr přírodnin se povoluje jen pro vědecké a dokumentační účely a na základě písemného povolení.

4.1.1.1. Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace Červené Blato

Jedno z nejrozsáhlejších českých rašelinišť nižších poloh s rozlehlými porosty blatkového boru a podrostem rojovníku bahenního. Část národní přírodní rezervace byla v minulosti poškozena těžbou rašeliny, narušené plochy velmi dobře regenerovaly a vznikla pestrá mozaika rašelinných biotopů od bezlesých mokřadních ploch až po zapojený les různého složení s typickou faunou především bezobratlých. Červené Blato je jednou z nejcennějších rezervací Třeboňska, je zde budována naučná stezka, přístupná od Jiříkova údolí.

Národní přírodní rezervace Ruda

Rašeliniště s četnými prameništi na jihovýchodním okraji Horusického rybníka, v jehož plochách se zachovala velmi cenná společenstva. Území je zčásti zarostlé borovice lesní a břízy bradavičné, zbytek tvoří mokré louky. Rezervace je významná především z hlediska botanického.

Národní přírodní rezervace Stará řeka

Rezervace je jedním z nejcenějších území Třeboňska s ukázkou rozsáhlého zalesněného území s korytem řeky Lužnice a okolními porosty. Meandrující tok s četnými slepými rameny je lemován lužním porostem s převahou vrb, olší a skupinami starých mohutných dubů.

V rezervaci a v jejím okolí se pravidelně vyskytuje vydra říční.

Národní přírodní rezervace Velký a Malý Tisý

Rezervace reprezentuje jeden z nejtypičtějších ekosystémů Třeboňska. Zahrnuje soustavu jedenácti rybníků s dominujícím Velkým Tisým a s rozsáhlými zátoky, ostrovy, poloostrovy a porosty rákosu. Okolí vod tvoří vlhké louky, vřesoviště, křovinné bažiny a menší lesíky a pole. Velký a Malý Tisý je především ornitologická rezervace. Z ptáků u nás vzácných zde hnízdí hlavně volavka červená a od 70tých let minulého století mořský orel a také velké množství dalších druhů vázaných na mokřady.

Národní přírodní rezervace Žofínka

Rezervace je ukázkou pánevního rašeliniště smíšeného typu s přirozeným porostem borovice blatky a podrostem rojovníku bahenního.

4.1.1.2. Přírodní rezervace

Přírodní rezervace Horní Lužnice

Tato rezervace je jeden z posledních zachovaných úseků nížinné meandrující řeky na jihu Čech s množstvím odstavených ramen a tůní v nivě mezi Novou Vsí nad Lužnicí a Suchdolem nad Lužnicí.

Přírodní rezervace Horusická Blata

Horusická Blata tvoří okrajovou část rozsáhlého slatiniště a rašeliniště, které je dnes z větší části zatopeno rybníkem. Vodní plocha přechází v charakteristickou sérii vrbových a olšových porostů a rašelinných luk s řadou ohrožených druhů flóry. Významné je zde i hnízdiště vodních ptáků.

Přírodní rezervace Losí blato

Území navazuje na kdysi velmi cenné Příbramské rašeliniště, které je dnes zcela zničeno těžbou rašeliny. Část přírodní rezervace tvoří porosty blatkových borů. Celá lokalita je útočištěm ohrožené rašeliništní flóry a fauny.

Přírodní rezervace Meandry Lužnice

Rezervace tvoří přirozený meandrující tok Lužnice a niva s mozaikou zaplavovaných desítek tůní a mrtvých ramen v různém stupni zazamnění. Dříve využívané louky, dnes zarůstající náletem dřevin.

Bukové kopce – přírodní rezervace

Fragment buničiny uprostřed komplexu hospodářského lesa s převahou jehličnanů, 2,5 km severovýchodně od Klikova. V CHKO Třeboňsko jeden z posledních zbytků květnaté buničiny s typickou květenou a faunou. Útočiště populací mizejících druhů rostlin

Dračice – přírodní rezervace

Řeka podhorského charakteru s četnými balvanitými úseky protékajícím úzkým kaňonovitým údolím. Útočiště řady druhů živočichů.

Hliníř – přírodní památka

Menší přechodové rašeliniště s řadou malých mělkých tůněk, z nichž část v suchém období vysychá. Rašeliniště je útočištěm řady druhů rostlin a bezobratlých živočichů.

Ostatní přírodní rezervace jsou uvedeny v tabulce č. 1

Tabulka č. 1 – Maloplošná chráněná území

Lokalita	Kategorie	Rozloha (ha)
Bukové kopce	Přírodní rezervace	10,44
Červené Blato	Národní přírodní rezervace	331,43
Dračice	Přírodní rezervace	8,1
Hliníř	Přírodní rezervace	15,28
Horní Lužnice	Přírodní rezervace	414,1
Horusická blata	Přírodní rezervace	53,66
Kozí vršek	Přírodní rezervace	0,38
Krabonošská niva	Přírodní rezervace	36,3
Lhota u Dynína	Přírodní rezervace	7,25
Losí blato	Přírodní rezervace	285,4
Meandry Lužnice	Přírodní rezervace	90,25
Na Ivance	Přírodní rezervace	132,4
Novořecké močály	Přírodní rezervace	236,34
Olšina u Přeseky	Přírodní rezervace	6,28
Pískovna u Dračice	Přírodní rezervace	7,5
Pískový přesyp	Přírodní rezervace	0,84
Rašeliniště Hovízna	Přírodní rezervace	7,01
Rašeliniště Pelé	Přírodní rezervace	11,3
Rod	Přírodní rezervace	36,09
Ruda	Národní přírodní rezervace	52,16
Ruda u Kojákovíc	Přírodní rezervace	44,69
Rybníky u Vitmanova	Přírodní rezervace	202,8
Slepičí vršek	Přírodní rezervace	1,87
Soví les	Přírodní rezervace	20,33
Stará řeka	Národní přírodní rezervace	745
Staré jezero	Přírodní rezervace	128,42
Široké blato	Přírodní rezervace	215,69
Trpnouzské blato	Přírodní rezervace	104,4
Velký a Malý Tisý	Národní přírodní rezervace	706,61
Vizír	Národní přírodní památka	10,22
Výtopa Rožmberka	Přírodní rezervace	190,5
Záblatské louky	Přírodní rezervace	108
Žofinka	Národní přírodní rezervace	128,95

4349,99

Zdroj : JENÍK, Jan a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. 1 vyd. Praha : Empora, 1996.160 s.

4.1.2 Památné stromy

V současné době je na území CHKO Třeboňsko přes 200 stromů chráněných státem jako tzv. památné stromy. Z toho jsou dva buky lesní, jedna hrušeň, 13 lip srdčitých

(nejmohutnější má v obvodu 830 cm) a necelých 200 dubů letních o průměrném obvodu téměř 500 cm.²³

Množství mohutných a starých stromů není jenom dominantou krajiny, ale umožňuje hlavně přežít významné a ohrožené flóře a fauně, což je nezbytné k udržení druhové rozmanitosti přírody Třebońska. Vzhledem k tomu, že se v krajině nachází dalších několik set obdobných stromů, předpokládá se počet památných rozšířit.

4.1.3. Vodní toky a plochy

Staňkovský rybník

Svou plochou patří sice až na šesté místo, co do velikosti, ale má největší délku – 7,5 km a největší objem cca 8 milionů m³ (Rožmberk jen 5,6 mil m³)²⁴ při hospodářské úrovni hladiny. Povodňové objemy jsou však ve prospěch Rožmberka – až 70 mil. m³. Rybník byl u nás dlouho první největší údolní přehradou, má poměrně krátkou hráz – 170 m, avšak její rozložitost a výška je značná, hloubka vody se udává necelých 10 m, což je u nás největší hloubka rybníka vůbec. Je velmi pravděpodobné, že původně zde bylo jezero uzavřené skalním prahem. Rybník má stále jezerní charakter, je čistý, jalový a pro standardní chov kapra nevhodný. Proto je využíván jako rekreační a pro sportovní rybolov.

Rybník Hejtman

Rybník s plochou 80 ha se rozlévá bezprostředně pod Staňkovým a je koncipován jako údolní přehrada. Rybník Hejtman patří mezi rekreační rybníky se sportovním rybolovem. Rybáři jej loví v dlouhých intervalech čítajících i deset let a vždy je to velkolepá podívaná, neboť v síti uvíznou i mimořádně velké exempláře ryb, zvláště sumců a štik.

Horusický rybník

Horusický rybník, zvaný též Veselský, postavil Štěpánek Netolický během dvou let r. 1511-1512. Je posledním rybníkem na jeho Zlaté stoce, která jej může nahánět. Stoka zde také přiváděla vodu na rozsáhlý mlýn, zvaný Veselský. Na tomto mimořádně úrodném

---

²³ <http://www.trebonsko.ochranaprirody.cz>

²⁴ HULE, Miroslav. Průvodce po rybnících, památkách a hospůdkách Třebońska. 1 vyd. Carpio Třeboň, 2005

rybníku s příhodnými proplachy živin, se tradují vůbec největší výlovy v Čechách. Ty dosahují úrovně 500 tun ryb.

Záblatský rybník

Plocha rybníka činí 310 ha a je napájen z povodí, kde dominují dva Krčínovy rybníky – Ptačí Blato a Krčín. Na Záblatském rybníku osvědčil Štěpánek svůj vodohospodářský důmysl. Rybník lze nahánět také ze Zlaté stoky a při jeho vypouštění vodu vracet zpět do jejího toku. Záblatský rybník patří mezi nejvýnosnější rybníky třeboňského rybářství, loví se zde až 300 tun ryb, převážně kaprů.

Rybník Svět

Původní název rybníka Svět je Nevděk, což vypovídá o svízelných se zakládáním hráze, ale i s měšťany města. Zakládán byl v letech 1571-1574. Společně s Jakubem Krčínem ho zakládal rybníkářský hejtman Jan Černý z Vínore. Povodí Světa má plochu 85 km², je strmé a při absolutním spádu 125 metrů přivádí krátké, ale náhlé povodně. Povodňový objem velké vody ve Světě je větší než 10 mil. kubíků, překonán byl však při povodni r. 2002 cca o 2 mil. m³. a jeho východní části najdeme nové sádky, dnes již zmodernizované. Výlov ryb zde činí 170 tun ryb. Kromě výlovu kapra je hojný také na sumce, štiky a candáty.

Rybník Rožmberk

Rybník je také nazýván české moře a vskutku hlásá slávu rožmberského domu, jak o to usiloval jeho stavitel, legendární regent a rybníkář Jakub Krčín z Jelčan. Stavěl ho v letech 1584-1590 s osmi stovkami rybníkářů, pracovalo se bez mechanizace, jen obvyklým selským a tesařským náčiním. Plocha Rožmberka se udává hned ve dvou parametrech : katastrální plocha je přibližně 700 ha; vodní plocha při hospodářské úrovni hladiny je 490 ha. Rybník zadržuje 50 až 70 milionů m³ vody.

Krčín chránil svou stavbu proti přelití nejen základovými výpustmi, které byly ve čtyřech skupinách a čítaly celkem 15 dřevěných trub, ale také dvěma hrazenými splavy – bezpečnostními přelivy. Nám se dochoval přeliv na východním konci hráze, který vždy zvládl velké vody, včetně té největší r. 2002.

Rybník Dvořiště

Nedaleko Lomnice nad Lužnicí leží rozlohou čtvrtý největší rybník jižních Čech. Je označován za druhý nejstarší jihočeský rybník - vznikl v roce 1367. Nádrž je využívána k chovu ryb i k rekreaci koupání

Tabulka č. 2 – Největší Třeboňské rybníky podle velikosti nad 80 ha

Název	Plocha v ha		Obec
	katastrální	vodní	
Rožmberk	721	489	Stará Hlína
Horusický	439	415	Horusice
Dvořiště	395	337	Dolní Slověnice
Velký Tisý	368	342	Lomnice n/ Luž.
Staňkovský	349	329	Staňkov
Záblatský	338	305	Záblatí
Svět	215	201	Třeboň
Koclířov	203	192	Smržov
Bošilecký	201	190	Bošilec
Opatovický	166	160	Domanín
Kaňov	161	156	Přesecka
Ponědražský	142	139	Ponědraž
Spolský	137	124	Libín
Vlkovický	105	91	Vlkovice
Staré jezero	98	85	Lutová
Ženich	85	78	Holičky
Vdovec Nový	85	75	Holičky
Krčín	84	77	Mazelov
Ruda	84	72	Kojákovice
Švarcenberk	82	63	Ponědražsko
Hejtman	80	80	Chlum u Třeboně

Zdroj : JENÍK, Jan a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. 1 vyd. Praha : Empora, 1996.160 s.

Řeka Lužnice

Řeka Lužnice je pravým přítokem řeky Vltavy, do níž ústí poblíž Týna nad Vltavou v oblasti vodní nádrže Kořensko. Pramení v Rakousku na západním svahu Aichelbergu v Novohradských horách nedaleko města Gmünd. Za Suchdolem nad Lužnicí se vlévá do Lužnice říčka Dračice, která protéká malebnou lidskou rukou nedotčenou krajinou.

U mohutného jezu zvaného Pilař se od Lužnice odděluje asi 48 km dlouhá Zlatá stoka. U Novořecké bašty (asi 6 km pod obcí Majdalena) odbočuje z původního řečiště vpravo odvodňovací průplav Nová řeka.

Lužnice je typická nížinná řeka, jejíž tok je po celé délce zadržován četnými jezy. Pomalý proud bývá rychlejší pouze v době jarního tání nebo po větších deštích. Patří mezi nejčastěji sjížděné řeky u nás, a proto bývá zvána rájem českých vodáků. Od pramene k soutoku s Vltavou je Lužnice dlouhá 208 km.

Nová řeka

Umělý kanál spojující Lužnici s Nežárkou byl postaven k regulaci přítoku vody z Lužnice do rybníka Rožmberka.

Vybudoval ho Jakub Krčín z Jelčan. Stoka a hlavním účelem bylo - zejména při velkých vodách - odvádět část vody z Lužnice stranou tak, aby nedocházelo k přetěžování hráze nově budovaného rybníka Rožmberka.

Zlatá stoka

Zlatá stoka je druhý umělý vodní tok, který byl vybudován v prostoru mezi Třeboní a Veselím nad Lužnicí. Kanál sloužící k napájení soustavy velkých rybníků na Třeboňsku (Opatovický, Svět, Káňov, Velký Tisý, Koclířov, Dvořiště, Záblatský, Bošilecký, Švarcenberk a Horusický) vybudoval Štěpánek Netolický.

4.1.4. Naučné stezky

Cyklostezka "Okolo Třeboně"

Délka naučné stezky "Okolo Třeboně" má 42 km a vede přes Chlumské rybníky, Novou řekou a rybník Rožmberk. Lahůdkou na konci je projížďka po hrázi největšího z rybníků.

Tuto naučnou stezku můžeme začít na náměstí v Třeboní, odkud se vyjede Svinenskou a Novohradskou bránou na hráz rybníka Svět. Po hrázi se přejíždí k parku, který ukrývá Schwarzenberskou hrobku a dál se pokračuje po hrázi Opatovického rybníka. Projíždí se skrz lesy, které byly v minulosti, před vybudováním mnoha odvodňovacích stok, jedním velkým močálem. Dále se překříží Zlatá stoka a dojde se na křižovatku s Rajskou cestou, po níž se dostaneme k železniční zastávce Chlum u Třeboně.

Silnice na Chlum vede mostem přes Lužnici (nad mostem je obávaný jez Pilař, ve kterém skončily životy mnoha vodáků) a po chvíli se odbočuje vlevo na křižovatce

“Kosky”, a projíždí se krásný úsek po hrázích rybníků Kukla, Nový a Starý Kanclíř až do Lutové. Z Lutové se jede po silnici do Stříbce a z něho na Starou Hlínu.

300 metrů po proudu Nové řeky od Stříbřeckého mostu je památník E. Destinové. Kouzelný je další úsek, kdy silnička vede mezi rybníky Vyšehrad a Stolec, Nový a Starý Vdovec (Vitmanovská soustava rybníků). Ve Staré Hlíně vede trasa přes hlavní silnici, kterou musíme překřížit, pokud si chceme prohlédnout největší z největších rybníků – Rožmberk. Ze Staré Hlíny vede trasa k rybníku Hodějov, odtud k hájovně Smítka a pak doleva na hráz. Projížďka po hrázi patří k zážitkům, na které se nezapomíná. Z konce hráze se pokračuje rovně, přes železnici a hlavní silnici a dál do obce Přeseka a přes Břilice zpět do Třeboně.

Naučná stezka Cesta kolem Světa

Trasa této naučné stezky tvoří 12 km dlouhý, uzavřený okruh kolem rybníka Svět. Na 16-ti informačních tabulích poskytuje návštěvníkům základní informace o vývoji Třeboňska. Většina informačních panelů je věnována základním ekologickým vztahům v přírodě a jednotlivým rostlinným a živočišným druhům, typickým pro různá společenstva Třeboňské krajiny. Mimo to také přibližuje historii rybníkářství, lázeňství a vývoj lidové architektury. Trasa stezky vede po polních a lesních cestách, část po lučních pěšinách a také po hrázi rybníka Svět. Tato naučná stezka je určena hlavně pro pěší turisty. V suchém období lze část trasy projet i na kole, ale vyznačené úseky je nutné procházet pěšky a kolo vést. K vybavení naučné stezky patří i odpočinková místa se stolky a lavičkami, odkud jsou hezké výhledy do okolní krajiny. Na trase stezky jsou rovněž vymezena dvě místa, na kterých si návštěvníci mohou rozdělát oheň a odpočinout si. Začátek trasy je v lázeňském parku u hotelu Bohemia a konec na hrázi rybníka Svět.

Naučná stezka Veselské pískovny

Naučná stezka Veselské pískovny je určena pěším turistům. Tvoří ji 7 km dlouhý okruh vybavený 14 informačními tabulemi, které jsou rozmístěny na březích jezer, které jsou pozůstatkem těžby štěrkopísku v letech 1952-1986.

Tabule poskytují informace především o přírodě v oblasti štěrkových jezer, zabývají se však i historií krajiny a okolních obcí. Informace jsou v českém, německém a anglickém jazyku. Začátek i konec stezky je ve Veselí nad Lužnicí na parkovišti u pískoven, směr Vlkov.

Naučná stezka Červené blato

Naučná stezka Červené blato je určena pro pěší turisty. Tvoří krátký, cca 3 km dlouhý okruh a zpřístupňuje typické biotopy jednoho z největších rašelinišť na Třeboňsku včetně vytěžených ploch. Těžba rašeliny zde v minulosti probíhala hlavně pro potřeby sklárny, která stávala v nedalekém Jiřikově Údolí a proslavila se hlavně výrobou neprůsvitného, tvrdého a téměř nerozbitného černého a červeného skla, nazývaného hyalit. Trasa naučné stezky je převážně tvořena povalovými chodníčky, které umožňují průchod měkkým terénem. Přibližně uprostřed trasy je vybudována vyhlídková terasa s překrásným výhledem na rašelinné jezírko. Celá trasa naučné stezky je vybavena devíti informačními tabulemi, které poskytují základní informace o flóře a fauně vázané na rašelinné prostředí. Najdou se zde však i informace o historii sklárny, vývoji rašeliniště a podobně. Pro návštěvníky, kteří přijíždějí na kolech, je na začátku stezky připraven kolostav a rovněž přístřešek, kde si mohou odpočinout, případně přečkat nepřízeň počasí. Délka této stezky je 3 km.

Cyklistická naučná stezka Rožmberk

Naučná stezka Rožmberk je určena cyklistům. Začíná na hrázi rybníka Svět v Třeboni a tvoří 22 km dlouhý, uzavřený okruh, jehož trasa vede okolo největšího českého rybníka Rožmberk. 12 informačních tabulí seznamuje návštěvníky hlavně s historií vzniku rybníků a rybničních soustav a jejich významem na Třeboňsku. Prostřednictvím dobových obrázků a dokumentů se snaží přiblížit život a dílo našich předků, které je úzce spjato s rázem místní krajiny. Nezapomíná se však ani na místní historii, vázanou k obcím, kterými trasa naučné stezky prochází. Trasa naučné stezky vede po silnicích III. třídy, hrázích rybníků a polních cestách. Z celé trasy je nejhezčí hráz rybníka Rožmberk, která je nejen impozantním technickým dílem, ale i zajímavou přírodovědeckou lokalitou. Je porostlá mohutnými staletými duby, v jejichž dutinách hnízdí řada zajímavých druhů ptáků. Mohutné duby poskytují útočiště vzácným druhům hmyzu a na hrázi můžeme rovněž najít chráněné druhy teplomilných rostlin. V zimě lze na Rožmberku a v jeho blízkém okolí spatřit i několik vzácných orlů mořských.

4.2. Analýza potenciálů na straně poptávky

Jak už bylo v úvodní části zmíněno, Třeboňsko ve srovnání s většinou chráněných území světa má zcela odlišný charakter. Nereprezentuje původní, člověkem minimálně narušenou krajinu, ale naopak je krajinou z velké části přetvořenou. Na místě původních, více či méně vlhkých pralesů, močálů a rašelinišť vznikla během staletí unikátní mozaika rybníků, lesů, rašelinišť, vodních toků, luk i polních kultur a lidských sídel. Hospodářské zásahy, probíhající zde po staletí, však nepostihly celou oblast, a tak se na mnoha místech zachovala i společenstva původní.

Klima Třeboňské pánve je relativně výhodné a vhodné pro letní rekreaci a vycházky do přírody. V Třeboni se údajně vyskytuje největší počet slunných dnů z celého širokého okolí

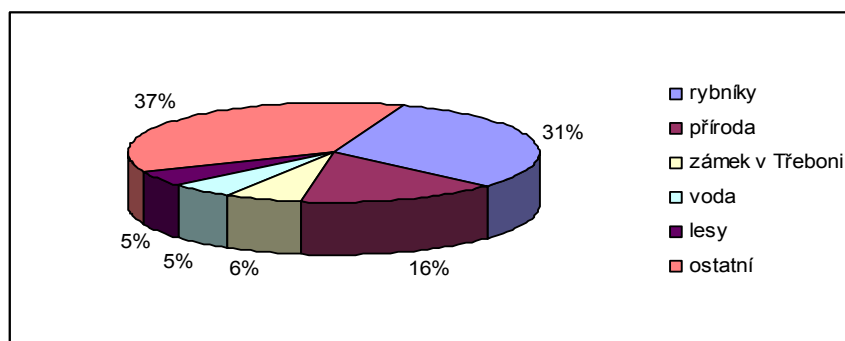
V poslední době se slibně rozvíjí i cykloturistika, pro kterou jsou na Třeboňsku vhodné terénní podmínky a cyklistické stezky s vyznačenými zastávkami a informačními tabulemi spojují sportovní využití návštěvníků s poučením. Vhodné jsou i naučné stezky, které procházejí přírodními arborety, tj. územím, ve kterém se nacházejí četné druhy lesních dřevin a keřů, ať již geograficky původních nebo introdukovaných, opatřených jmenovkami ke snadné identifikaci.

Turistika a rekreace v oblasti Třeboňska má tedy spoustu pozitivních zdravotních, fyzických, duševních a poznávacích efektů a má samozřejmě i nenahraditelný význam pro dlouhodobou prosperitu obcí a regionů.

Pojem Třeboňsko

U více jak jedné třetiny dotázaných (31%) se vybaví pod pojmem Třeboňsko rybníky. Zbytek respondentů (16%) si představí přírodu a dále zámek (6%), vodu (5%) a lesy (5%). Ostatní odpovědi byly velice různorodé, zmiňované bylo hodně pivo, lázně, cykloturistika, Schwanzenberská hrobka, náměstí, pískovny, historické památky, Červené Blato, příroda, řeky, louky, jihočeské vesnice, rašeliniště, ale i příjemní lidé, klid a dovolená.

Graf č. 6: Co se lidem vybaví pod pojmem „ Třeboňsko“

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

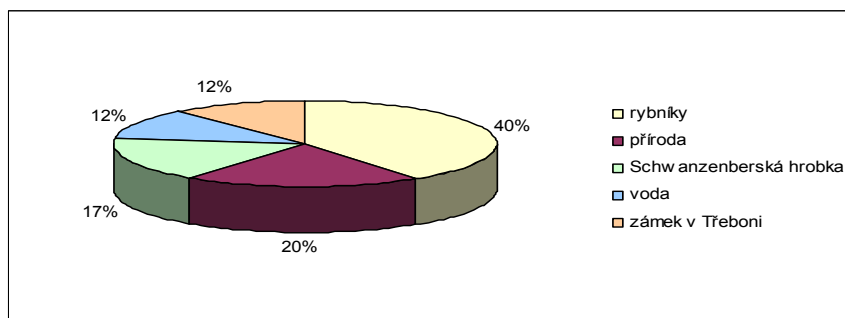
Nejkrásnější věc na Třeboňsku

Jak můžeme vidět v grafu č. 7, tak turisty láká především přírodní bohatství Třeboňska, za nejkrásnější považují rybníky, přírodu (20%) a vodní plochy (12%), čímž se potvrdila hypotéza č. 1.

Pro 40 % návštěvníků tvoří nejpřitažlivější rekreační objekty právě rybníky, které jsou fenoménem jihočeské krajiny a trvalou součástí její přírody, historie i kultury.

Pro návštěvníka Třeboňska je rovněž přitažlivá návštěva historických památek, ať už se jedná o Schwarzenberskou hrobku (17%) nebo zámek (12%).

Graf č.7: Co považují návštěvníci za nejzajímavější na Třeboňsku?

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Třeboňsko – přírodní památka celosvětového významu

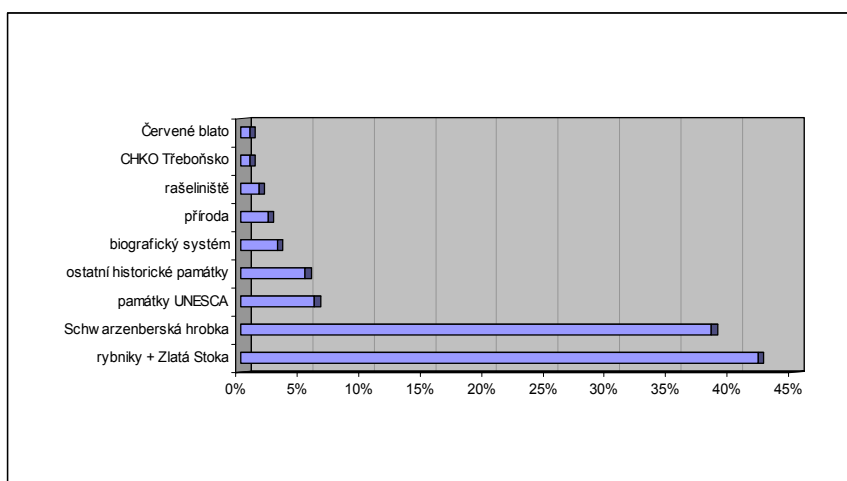
Vyhlášení Biosférické rezervace Třeboňsko v roce 1977 a zařazení jejích vybraných částí rybníků a na ně navazujících mokřadních biotopů mezi Mokřady mezinárodního významu podle Ramsarské úmluvy v roce 1990 pod názvem "Třeboňské

rybníky", podpořilo mezinárodní význam Třeboňska. Druhým cenným mokřadním územím Třeboňska spadajícím pod Ramsarskou konvenci jsou "Třeboňská rašeliniště".

Třeboňsko je i mezinárodně významným územím z hlediska ornitologického, neboť představuje důležitou tahovou zastávku při migracích ptáků mezi severem a jihem Evropy.

Všichni respondenti odpověděli na otázku, zda souhlasí s tvrzením, že se na Třeboňsku nachází přírodní památky celosvětového významu, kladně. Téměř 45 % dotázaných označilo jako přírodní památku celosvětového významu rybníky a tím se potvrdila hypotéza č. 2. Velká část respondentů (40%) se mylně domnívá, že touto památkou je Schwarzenberská hrobka.

Graf č. 8: Třeboňsko jako památka celosvětového významu

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Živočichové na Třeboňsku

Více jak třetina respondentů si jako živočicha typického pro Třeboňsko vybaví kapra. Kapr je nejvýznamnější rybou našeho i evropského rybníkářství a je velmi cennou sportovní rybou a často je spojován především s oblastí Třeboňska.

Dalšími typickými druhy Třeboňska jsou vrubozobí, zejména kachna nebo husa velká, na které si vzpomnělo 9% dotázaných. 8% odpovědělo lesní zvěř nebo komár.

Charakteristickými ptáky Třeboňska jsou brodiví. Nejtypičtějším druhem je volavka popelavá, kterou vyjmenovalo 7 % respondentů a pro 6% dotázaných je typický živočich vydra říční, která patří mezi vlajkové druhy, to jsou druhy, které stojí v popředí zájmu a slouží k zvýraznění a zviditelnění problémů týkajících se životního prostředí.

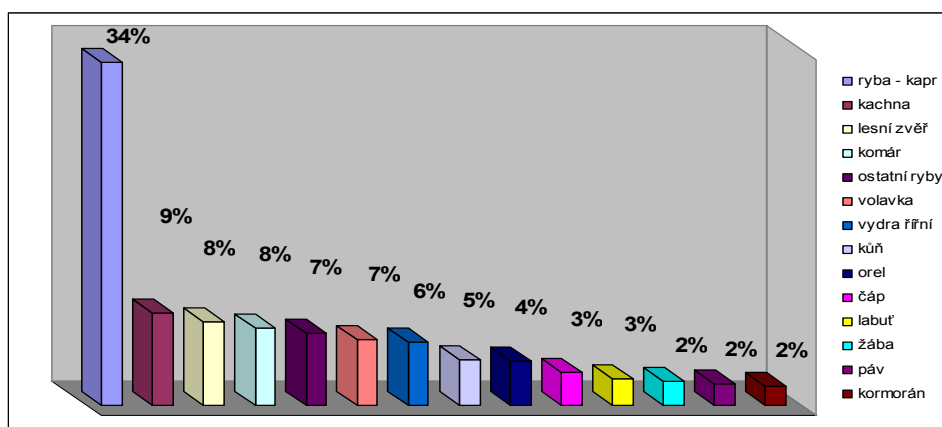
V posledních letech se vydra říční začíná vracet na svá původní stanoviště a většinou se jedná o rybníkářsky využívané oblasti, jelikož vydra se jako predátor živí převážně rybami a oblast Třeboňsko jí nabízí dostatečné potravní a životní podmínky. V CHKO Třeboňsko se výzkumu a ochraně vydry říční věnuje Český nadační fond pro vydru, který vznikl jako nevládní nezisková organizace v roce 1993.

Pro 4% dotázaných je charakteristickým dravcem orel mořský a pro 3 % dotázaných je typický čáp bílý, který hnízdí na různých stavbách v obcích

Třeboňsko je po kvalitativní i kvantitativní stránce poměrně bohaté také na obojživelníky, na které si vzpomnělo pouze 2 % dotázaných.

Žádný z respondentů si nevzpomněl na významná společenstva bezobratlých živočichů a tím se hypotéza č. 3 potvrdila pouze částečně.

Graf č. 9: Živočichové spojené s oblastí Třeboňsko

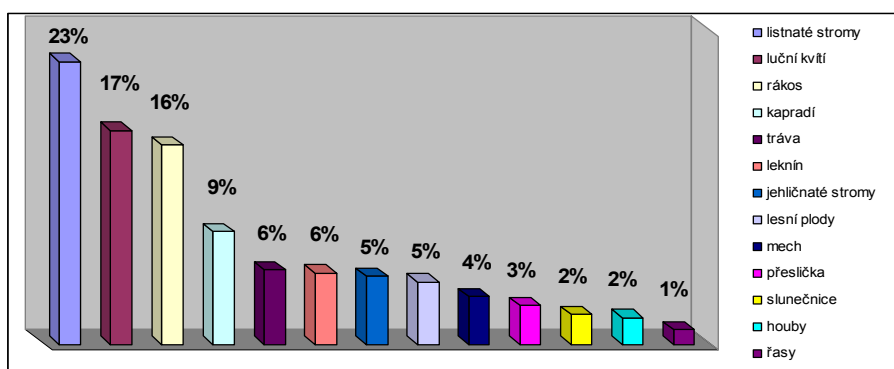

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Rostliny na Třeboňsku

Bohatství třeboňské krajiny tvoří rozsáhlé jehličnaté a listnaté lesy. Jak je patrné z grafu č. 10, tak pro 23% dotázaných jsou právě listnaté stromy a lesy nejtypičtější pro oblast Třeboňsko, zatímco na jehličnaté stromy si vzpomnělo pouze 5 % respondentů. Dále pro 17% dotázaných je to luční kvítí a pro 16 % dotázaných rákos.

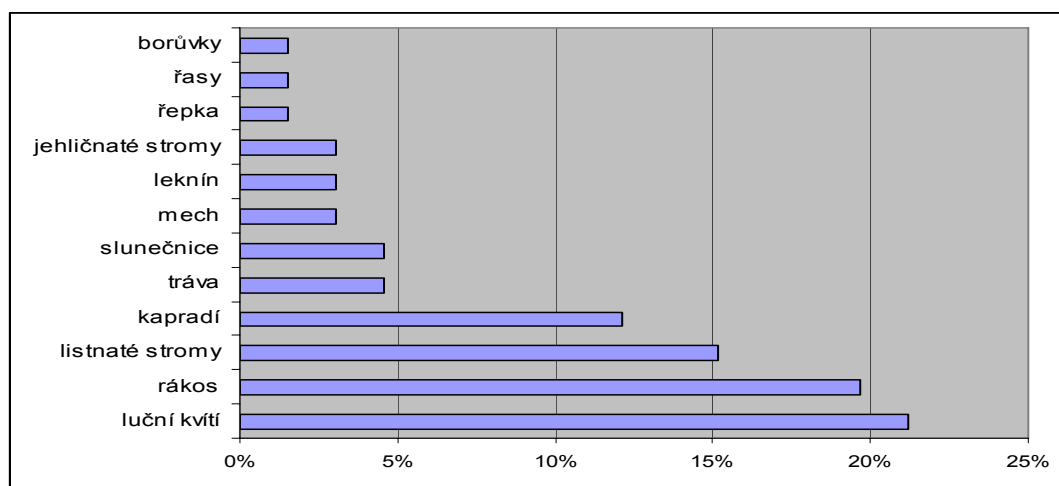
Graf č.10: Rostliny spojené s oblastí Třeboňska

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

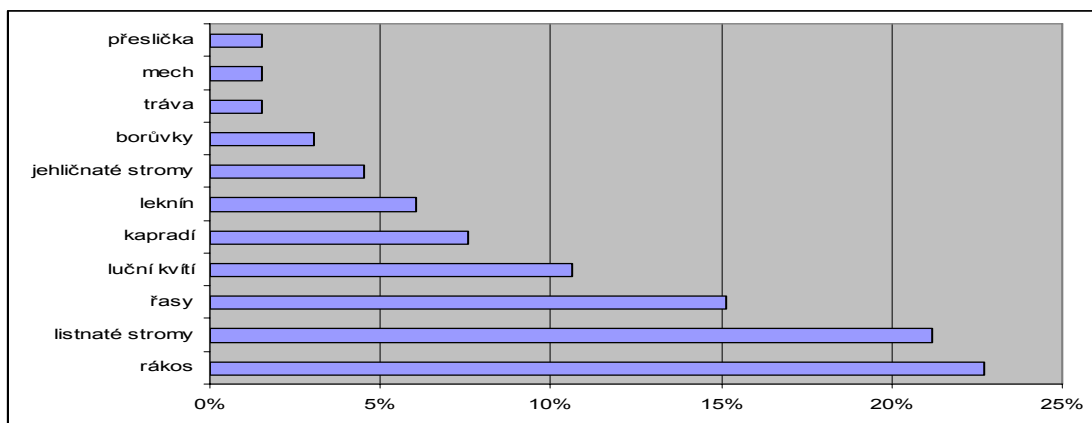
Hypotéza č. 4 se nepotvrdila, jelikož znalost rostlin u těch návštěvníků, kteří navštívili NS Červené blato je velmi podobná jako u návštěvníků, kteří tuto stezku nenavštívili. Pro návštěvníky, kteří navštívili NS Červené blato je typická rostlina pro Třeboňsko luční kvítí (21%), rákos (20%) a listnaté stromy (15%) a pro návštěvníky, kteří nenavštívili NS Červené blato je typickou rostlinou rákos (23%), listnaté stromy (21%) a řasy (15%).

Graf č. 11: Rostliny, které označili návštěvníci, kteří navštívili NS Červené blato

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 12: Rostliny, které označili návštěvníci, kteří nenavštívili NS Červené blato

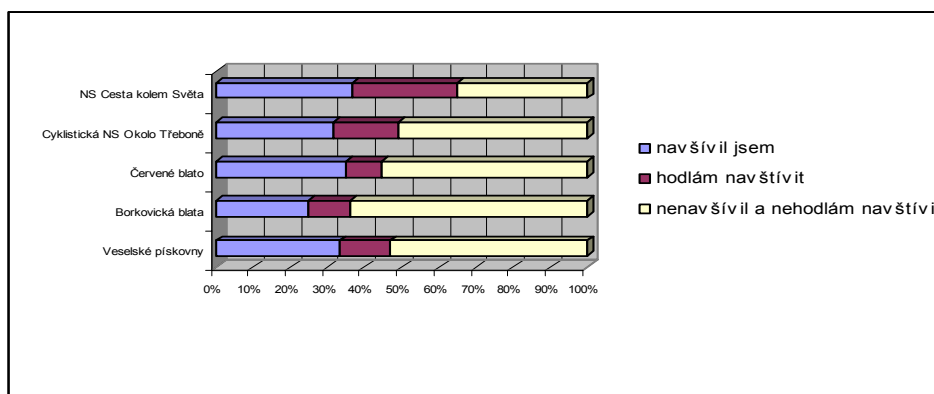
Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Naučné stezky na Třeboňsku

Nejvíce navštěvovaná je na Třeboňsku naučná stezka Cesta kolem Světa, dále pak Červené Blato a cyklistická naučná stezka Okolo Třeboně. Z grafu č. 13 je vidět, že naučnou stezku Cestu kolem Světa hodlá také navštívit nejvíce rekreatantů. Tato stezka je vhodná hlavně pro pěší turistiku a nachází se přímo v Třeboni, což je jeden z hlavních důvodů, proč je jednoznačně hlavním výletním místem celého Třeboňska.

Naopak nejméně navštěvovanou stezkou je naučná stezka Borkovická blata, kterou nehodlá navštívit přes 60% dotázaných, což je způsobeno zejména polohou stezky mimo hlavní rekreační prostory Třeboňska.

Graf č.13: Které naučné stezky návštěvníci na Třeboňsku nejvíce navštěvují?

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Specifické rekreační činnosti v Třeboni

Pro oblast Třeboňska jsou rybníky hlavním fenoménem a trvalou součástí přírody a proto i k hlavním specifickým rekreačním činnostem patří rybolov, ať už se jedná o rybolov na soukromých revírech nebo na revírech českého rybářského svazu.

Mezi turisticky atraktivní činnosti patří jízda na koni, kterou hodlá provozovat největší skupina respondentů (20%). Téměř 30% dotázaných vědí o možnosti provozování mysliveckého lovu, ale jenom 5% dotázaných tuto činnost již provozovalo, přičemž myslivost na Třeboňsku má staletou a bohatou tradici a myslivost, která se v těchto podmínkách rozvíjí má svůj specifický charakter vzniklý také mimořádným bohatstvím druhového a početného zastoupení zvěře.

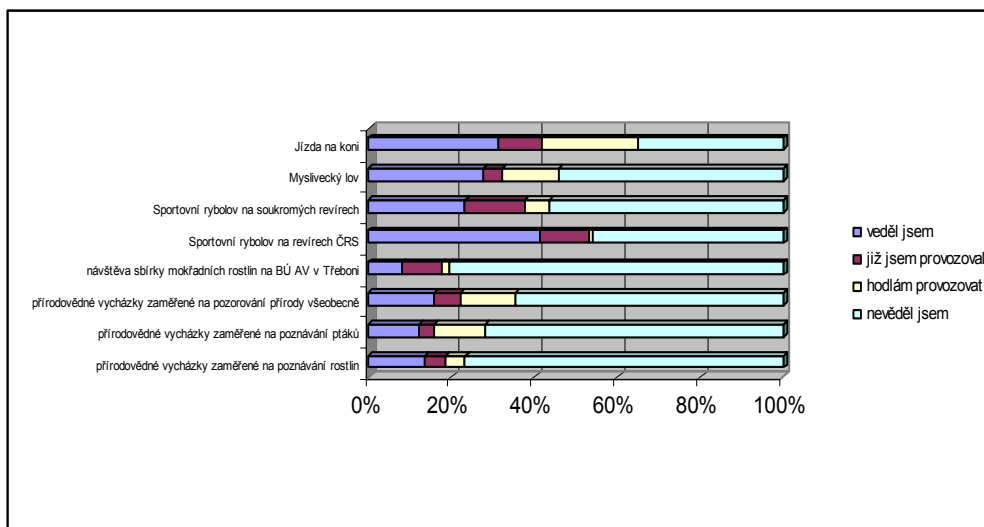
K nejméně provozovaným činnostem na Třeboňsku patří přírodovědné vycházky zaměřené na poznávání ptáků, které absolvovaly necelé 4% dotázaných. Podobně na tom jsou i ostatní přírodovědné vycházky zaměřené na poznávání rostlin a přírody všeobecně.

Na druhé straně tyto přírodovědné vycházky hodlá provozovat po jízdě na koni největší procento dotázaných (13%). Návštěvníci tedy tyto přírodovědné procházky zatím neprovozovali, ale v budoucnu mají zájem o tuto nabídku.

Úplně nejmenší zájem je o návštěvu sbírky mokřadních rostlin na BÚ AV v Třeboni. Tuto činnost má zájem provozovat pouze 2% respondentů.

Tímto se potvrdila hypotéza č. 5, jelikož pokud nepočítám myslivecký lov a rybolov, kterého se účastnilo v průměru 20 dotázaných ze 188, tak průměr provozování přírodovědných procházek je 10 respondentů ze 188. Zároveň se tímto vyvrátila hypotéza č. 6, protože nejčastější ekoturistikou aktivitou není sledování přírody, ale sportovní rybolov a jízda na koni.

Graf č.14: Kterým specifickým rekreačním činnostem se návštěvníci věnují nejvíce?

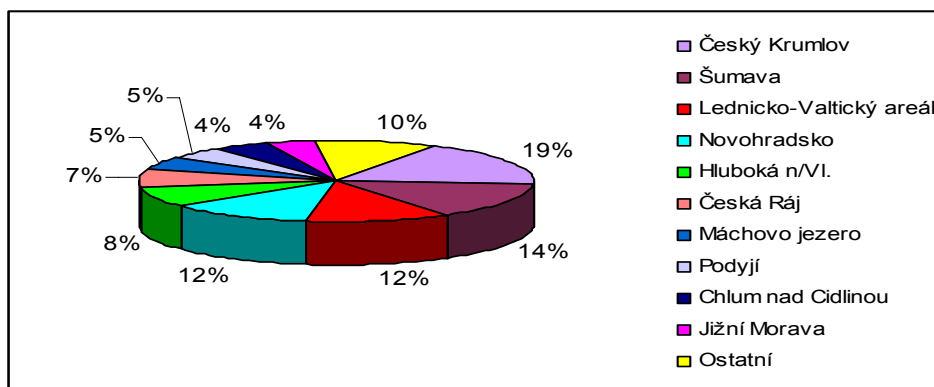

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Oblast v ČR, která se podobá Třeboňsku

Respondenti, kteří tráví dovolenou na Třeboňsko se domnívají, že v České republice se nejvíce Třeboňsku podobá oblast Českokrumlovska (19%), dále pak Šumava (14 %), Lednicko-Valtický areál (12 %) a Novohradsko (12 %).

Graf č.15 : Která oblast se nejvíce podobá Třeboňsku?

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Nejblíží lázně a jejich hlavní léčebný prostředek

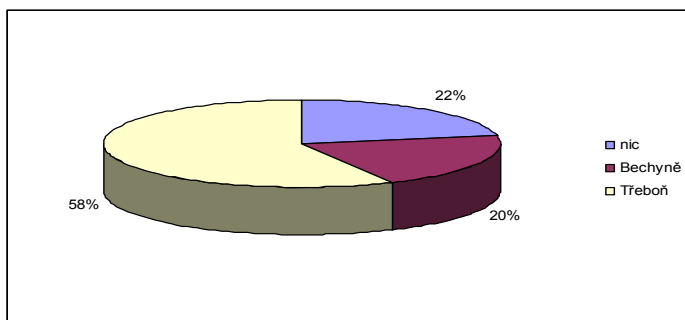
Pro více jak polovinu dotázaných (58%) se nejblíží lázně nacházejí přímo v Třeboni a 57% respondentů odpovědělo, že hlavním léčebným prostředkem je rašelina.

Třeboň je samozřejmě oblíbené lázeňské město, které je odedávna spjato s přírodním léčivým zdrojem, který se v tomto regionu hojně nachází - rašelinou, slatinou. Ta se využívá pro léčení poruch pohybového aparátu, revmatických chorob a poúrazových a pooperačních stavů. Léčebné účinky pobytu v lázních jsou také podpořeny kvalitou okolního přírodního prostředí. Příznivé klima, aktivní pohyb a pobyt v přírodě regionu pomáhá navodit harmonii těla a ducha. Třeboňské lázně nyní nabízejí pobyt a léčbu ve dvou lázeňských domech - v Bertíných lázních a v Lázních Aurora.

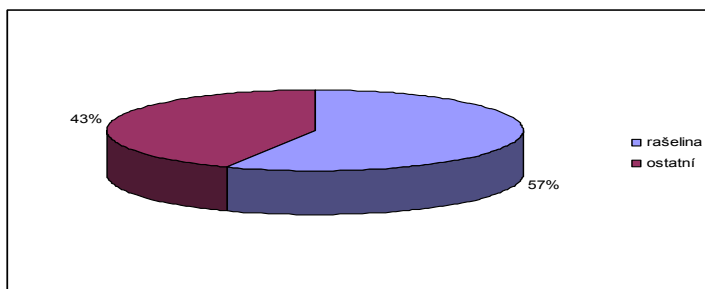
Dalších 20% dotázaných označilo jako nejbližší lázně Bechyně. Tyto lázně se nacházejí v jihočeském městečku Bechyně a jsou jedny z nejstarších lázní. V bechyňských lázních se léčí především revmatická artritida, artrózy, metabolická onemocnění s postižením kloubů a bolestivé syndromy šlach a svalů. K léčbě se využívá nejmodernějších léčebných metod – vodoléčba, elektroléčba, magnetoterapie, masáže a zejména slatinné zábaly a koupele. Slatina, dovážená z nedalekých Komárovských blat je hlavním přírodním léčivým zdrojem těchto lázní.

Graf č.16: Kde se podle návštěvníků nacházejí nejbližší lázně?

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Graf č.17: Co je v lázních hlavním léčebným prostředkem?

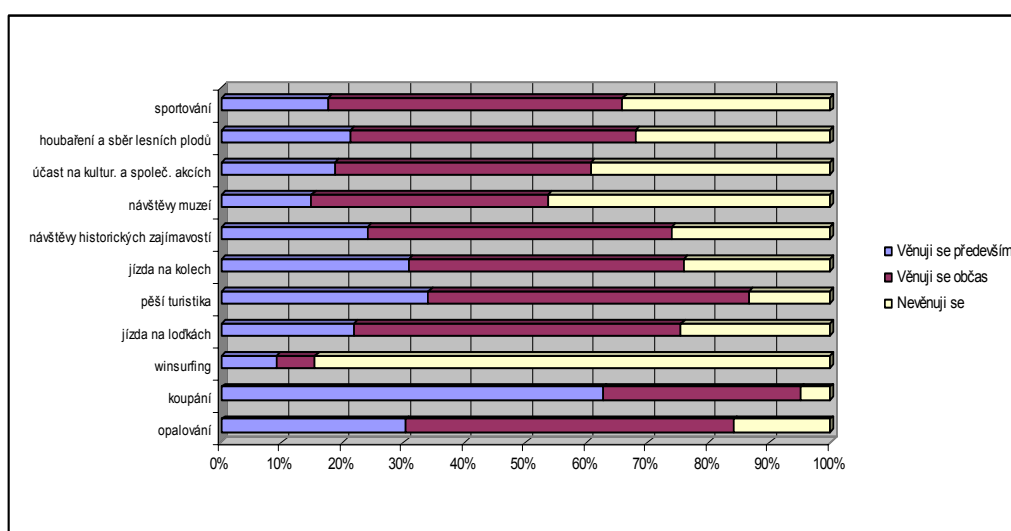
Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Aktivity, kterým se návštěvníci věnují

Hypotéza č. 7 se také potvrdila, jelikož mezi aktivitu, kterým se většina návštěvníků věnuje především je koupání (62%), na druhém místě je pěší turistika (33%) a na třetím je opalování a jízda na kolech (30%).

Jak je vidět z grafu č. 16, tak více jak 50% dotázaných se věnuje občas opalování, dále opět pěší turistice, jízdě na loďkách, návštěvě historických zajímavostí a sportování. Nejméně návštěvníků se věnuje windsurfingu.

Graf č.18: Aktivity, kterým se návštěvníci věnují.

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Z výsledků šetření vyplývá, že nejčastějšími aktivitami, kterým se návštěvníci věnují Třeboňska věnují, jsou koupání (s průměrem odpovědí 1,45) a opalování (s průměrem 1,09). Naopak aktivity, kterým se respondenti věnují nejméně, jsou windsurfing (s průměrem 0,28) a návštěvy muzeí (s průměrem 0,76). Mezi často provozované aktivity patří opět pěší turistika (s průměrem 1,19) a překvapivě i návštěvy historických zajímavostí (s průměrem 1,03).

Kompletní výsledky jsou zaznamenány v tabulce č.3.

Tabulka č. 3 – Aktivity, kterým se návštěvníci věnují

Aktivita	Počet			Průměr
	věnují se především	věnují se občas	nevěnují se	
opalování	61	92	35	1,09
koupání	105	74	9	1,45
windsurfing	18	18	152	0,28
jízda na loďkách	36	115	37	0,95
pěší turistika	65	104	19	1,19
jízda na kolech	51	82	55	0,94
návštěvy historických zajímavostí	47	108	33	1,03
návštěvy muzeí	33	84	71	0,76
účast na kult. a společ. akcích	36	88	64	0,81
houbaření, sběr lesních plodů	47	104	37	1,01
sportování	41	92	55	0,88

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Rozdělení, jakých aktivit se věnují muži a ženy, bylo zpracováno v tabulce č. 4. Výsledky byly otestovány chi – kvadrát testem na hladině významnosti $p = 0,05$ a tento test prokázal, že rozdíly nejsou statisticky významné. Statisticky významný rozdíl ($p < 0,05$) mezi pohlavími nebyl zjištěn u žádné aktivity. Překvapivě ani u typicky ženské aktivity jako je opalování.

Tabulka č. 4 – Rozdělení účasti na jednotlivých aktivitách z hlediska pohlaví

Aktivita	Průměr ženy	Průměr muži	Chi2	Hladiny významnosti
opalování	1,37	1,73	0,76	0,86
koupání	0,89	0,63	4,2	0,24
windsurfing	0,25	0,17	0,73	0,87
jízda na loďkách	0,84	0,96	4,59	0,20
pěší turistika	0,82	0,85	5,92	0,12
jízda na kolech	0,58	0,64	1,68	0,64
návštěvy historických zajímavostí	0,74	0,77	3,39	0,34
návštěvy muzeí	0,57	0,56	1,39	0,71
účast na kult. a společ. akcích	0,53	0,62	6,1	0,11
houbaření, sběr lesních plodů	0,76	0,75	5,45	0,14
sportování	0,7	0,71	0,77	0,86

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

Vzájemné vztahy mezi jednotlivými aktivitami byly sledovány v korelační matici (tabulka č. 5) na hladině významnosti $p < 0,05$. Patrná z ní je silná provázanost odpovědí na jednotlivé aktivity.

S nejvýznamnější aktivitou pískoven – koupáním se zároveň nejvíce návštěvníci věnují pěší turistice a koupání a nevěnují se windsurfingu a návštěv muzeí, se kterými naopak silně koreluje účast na kulturních a společenských akcích, sportování a návštěvy historických zajímavostí.

Dále bych vytyčila skupinu návštěvníků orientovanou na pěší turistiku a cykloturistiku. Tyto turisté v rámci své aktivity také často navštěvují historické zajímavosti, věnují se sportování a houbaření nebo sběru ostatních lesních plodů.

Tabulka č.5 : Aktivity rekreatantů. Pearsonovy korelační koeficienty

Proměnné	OPAL	KOUP	WIND	BOAT	TURIST	KOLO	HIST	MUZEUM	AKCE	HOUBY	SPORT
OPAL	1,00	0,70	-0,38	0,89	0,98	0,86	0,93	0,67	0,73	0,95	0,84
KOUP	0,70	1,00	-0,66	0,36	0,78	0,36	0,42	-0,04	0,03	0,49	0,21
WIND	-0,38	-0,66	1,00	-0,30	-0,54	0,15	-0,30	0,29	0,12	-0,34	0,08
BOAT	0,89	0,36	-0,30	1,00	0,86	0,80	1,00	0,83	0,91	0,99	0,92
TURIST	0,98	0,78	-0,54	0,86	1,00	0,75	0,89	0,54	0,62	0,93	0,74
KOLO	0,86	0,36	0,15	0,80	0,75	1,00	0,84	0,89	0,86	0,84	0,95
HIST	0,93	0,42	-0,30	0,85	0,89	0,84	1,00	0,82	0,90	0,82	0,93
MUZEUM	0,67	-0,04	0,29	0,83	0,54	0,89	0,82	1,00	0,98	0,79	0,97
AKCE	0,73	0,03	0,12	0,91	0,62	0,86	0,90	0,98	1,00	0,86	0,98
HOUBY	0,95	0,49	-0,34	0,99	0,93	0,84	0,68	0,79	0,86	1,00	0,91
SPORT	0,84	0,21	0,08	0,92	0,74	0,95	0,93	0,97	0,98	0,91	1,00

Zdroj : Vlastní dotazníkové šetření

5. HODNOCENÍ

5.1. SWOT analýza

SWOT analýza popisuje oblast Třeboňska ve smyslu kvality nabídky (silné a slabé stránky) a ve smyslu předpokladu budoucího vývoje cestovního ruchu (příležitosti a hrozby)

Silné stránky:

- dobré jméno destinace
- výhodná poloha v příhraničí s Rakouskem
- atraktivní lokalita
- přírodní bohatství - lesy
- rybníky (turistika, sportovní rybolov)
- významná maloplošná chráněná území
- možnost mysliveckého lovu
- nabídka jízdy na koni
- možnost absolvování přírodovědných procházek zaměřených na poznávání rostlin a živočichů a přírody všeobecně
- významný kulturně-historický potenciál (zámek, Schwanzenberská hrobka)
- možnost sportovního rybolovu
- rašeliniště se zachovalými rostlinnými společenstvy
- rozmanitost fauny a flóry
- venkovská krajina, lidová architektura
- dobré turistické značení
- množství naučných stezek
- turisticky oblíbená řeka Lužnice
- lázně Aurora a Berta

Slabé stránky:

- kvalita vody
- nedostatek veřejných míst ke koupání
- nedostatek míst k parkování

- výskyt komárů
- nedostatečná informovanost o regionu a CHKO
- sezónnost rekreačního využití

Příležitosti:

- využití fondů přeshraniční spolupráce k rozvoji regionu
- rozvoj agroturistiky a ekoturistiky
- rozvoj lidových tradic a řemesel
- program obnovy vesnice
- budování infrastruktury
- vytvoření nových produktů cestovního ruchu, např. vytvoření nabídek pro špatné počasí a mimo sezónu
- větší propagace a reklama přírodních atraktivit Třeboňska

Hrozby:

- negativní důsledek lidské činnosti na přírodu
- vandalismus
- znehodnocení přírodního a kulturního dědictví zástavbou a urbanizací

6. ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ A DOPORUČENÍ

Z provedené SWOT analýzy a dotazníkového šetření jsem vyvodila několik závěrů, které bych navrhovala zlepšit v rámci rozvoje cestovního ruchu.

- 1) Atraktivní přírodní a krajinné fenomény jsou poškozovány a ohrožovány samotným masivním rozvojem rekreačního a turistického využívání. Jedná se hlavně o stavbu hotelů a penzionů, budování velkokapacitních parkovišť ve volné krajině, eroze sešlapem a podobně.

K dlouhodobě udržitelnému rozvoji cestovního ruchu a turismu nepoškozující přírodní a krajinné prostředí a uchováující vysoký rekreační potenciál chráněných krajinných oblastí bych navrhovala vytvoření společného programu ochrany přírody, obcí a příslušných komerčních institucí. Konkrétně bych si představovala vybudování ekologických kempů se zajištěným informačně vzdělávacím programem, dále cykloturistické stezky propojující všechny chráněné krajinné oblasti napojené na celoevropsky zakládané koridory Greenways, které přinášejí užitek v oblasti ochrany přírody a kulturního dědictví a jsou výzvou k zdravějšímu životnímu stylu a udržitelnému využívání místních zdrojů.

- 2) Větší propagace území Třeboňska, např. prezentace na výstavách nebo vydáváním periodik o CHKO, jak v českém, tak i anglickém jazyce.
- 3) Zaměřit se na agroturistiku.
- 4) Potlačit sezónnost rekreačního využití oblasti a přilákat turisty i mimo sezónu. Mohl by se rozšířit produkt cestovního ruchu nazvaný Schwanzenberské vánoce na Schwanzenberská velikonoce s možností prohlídky zámku a Schwanzenberská hrobky v zimních a jarních měsících.
- 5) Vybudovat muzeum Třeboně a krajiny Třeboňska.

7. ZÁVĚR

Třeboň je město s velkým potenciálem rozvoje cestovního ruchu. Okolní krajina je ideální pro rekreační turistiku a stále více láká turisty svým přírodním bohatstvím.

V poslední době se rozšiřuje zejména síť cyklostezek, naučných stezek a obecně nabídka pro rekreační sport. Třeboň a přilehlý mikroregion, který se dá velmi zhruba vymezit hranicemi CHKO, se stává oblastí, která je v povědomí turistů spojena s aktivním odpočinkem, kde je možné skutečně zregenerovat fyzické i duševní síly. Třeboňsko se stává významnou turistickou destinací zejména pro skupinu turistů, kteří jí navštěvují díky zájmu o vzácné přírodní lokality.

Zdaleka však nejsou vyčerpány všechny možnosti, je třeba udělat mnoho práce, aby zdárný trvale udržitelný ekonomický rozvoj i nadále pokračoval, za současného zachování přírodního bohatství pro budoucí generace.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Rubín, J. a kol. Národní parky a Chráněné krajinné oblasti. Praha: Olympia, 2003
- Ryglová, K. Cestovní ruch. Brno: Brno International Business School, 2003
- Malá, V. Cestovní ruch. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, 1999
- Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M. Cestovní ruch I. Praha: VŠE, 2004
- Francová, E. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003
- Dykyjová, D. Třeboňsko: Příroda a člověk v krajině pětileté růže. Třeboň: ENKI, 2000
- Jeník, J. a kolektiv. Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO. Praha: Empora, 1996
- Čertík, M. a kolektiv autorů. Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. Praha: OFF s.r.o., 2001
- Chábera, S. Jihočeská vlastivěda - Geologické zajímavosti jižních Čech. Jihočeské nakladatelství České Budějovice, 1982
- Chábera, S. a kol. Jihočeská vlastivěda - Neživá příroda. Jihočeské nakladatelství České Budějovice, 1985
- Beneš I., Hrušák F., Kohoutek F., Houser M. Vodácká mapa Lužnice. GKP Praha, 1986
- Šulcová, J., Pokorný, J., Bágel M., Hlásek, J. Třeboňsko 2000: Ekologie a ekonomika Třeboňska po dvaceti letech. Třeboň: ENKI, 2000
- Pelc F. a kolektiv. Strategie rozvoje chráněných krajinných oblastí. Správa chráněných krajinných oblastí České republiky. Praha, 1997
- Axamitová, J. a kol. Turistický lexikon A-Z, Čechy, Morava, Slezsko. Praha: Olympia, 2001
- Kolektiv autorů. Skripta pro dobrovolné strážce a spolupracovníky chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. České Budějovice: KSSPPPOP – Správa CHKO Třeboňsko, 1982
- Pásková, M., Zelenka, J. Cestovní ruch výkladový slovník. Praha: MMR, 2002
- Hrádek, M. a kol. Městské památkové rezervace. Praha: Olympia, 2000
- Pásková, M., Zelenka, J. Cestovní ruch – výkladový slovník, Praha: vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002
- Horner, S., Swanbrooke, J. Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha: Grada Publishing, 2003

Hora, J. & Kaňuch, P. Významná ptačí území v Evropě. 1992

Štěpánek, V., Kopačka, L., Šíp, J. Geografie cestovního ruchu. Praha: Karolinum, 2001

Internetové odkazy:

www.euregio.cz

www.mmr.cz

www.trebonsko.cz

www.trebonsko.ochranaprirody.cz

www.itrebon.cz

www.czso.cz

www.czechtourism.cz

www.jiznicechy.org

www.wikipedia.org

Ostatní zdroje:

Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji

Třeboňsko. Chráněná území ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Kučerová M. & Roche K. Ochrana vydry v Chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervaci Třeboňsko

9. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: dotazník

Příloha č.2: Město Třeboň – letecký snímek

Příloha č.2: Schwarzenberská hrobka

Příloha č.3: Vydra říční

Příloha č.4: Polovypuštěný Staňkovský rybník

Příloha č.5: Chlumecká rybníční soustava

Příloha č.6: Krajina v okolí Suchdola nad Lužnicí

Příloha č.7: Kategorie lesa

Příloha č.8: Vodní toky a plochy v CHKO Třeboňsko

Příloha č.1: dotazník

Katedra cestovního ruchu
Ekonomická fakulta JU

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

1) Co se Vám vybaví, když se řekne Třeboňsko? Charakterizujte, prosím, 3 slovy:

---

2) Souhlasíte s tvrzením, že na Třeboňsku se nachází přírodní památky celosvětového významu? **ANO** **NE**

Pokud ANO, dokázal(a) byste některé vyjmenovat? _____

---

3) Vyjmenujte, prosím, tři živočichy, kteří se Vám vybaví v souvislosti s Třeboňskem.

---

4) Vyjmenujte, prosím, alespoň tři rostliny, které jsou podle Vás pro Třeboňsko typické.

---

5) Kdybyste měl(a) označit jednu věc, která se Vám na Třeboňsku nejvíce líbí, která by to byla?

---

6) Na Třeboňsku se nachází několik naučných stezek. Z následující nabídky označte, zdali jste tuto stezku navštívil(a), pokud ANO co Vás nejvíce zaujalo, pokud NE zdali ji hodláte navštívit. Popřípadě jste se o ní právě dozvěděl(a).

	návštěva	zaujalo mě tam	hodlám navštívit	právě jsem se dozvěděl(a)
NS Veselské pískovny	ANO/NE			
NS Borkovická blata	ANO/NE			
NS Červené blato	ANO/NE			
Cyklistická NS Okolo Třeboně	ANO/NE			
NS Cesta kolem Světa	ANO/NE			

7) Na Třeboňsku je, mimo jiné, možno provozovat následující specifické rekreační aktivity. Dovolila bych se Vás zeptat jestli jste o těchto možnostech věděl(a), jestli jste na Třeboňsku některou z těchto aktivit už provozoval(a), hodláte se jí zúčastnit nebo Vás nezajímá.

	věděl(a) jsem	již jsem aktivitu provozoval(a)	hodlám aktivitu (i dále) provozovat
A. Přírodovědné vycházky pod vedením odborníka:			
- zaměřené na poznávání rostlin	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
- zaměřené na pozorování ptáků	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
- zaměřená na pozorování přírody všeobecně	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
B. Návštěva sbírky mokřadních rostlin na BÚ AV ČR v Třeboni	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
C. Sportovní rybolov:			
- na revírech ČRS	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
- na soukromých revírech	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
D. Myslivecký lov	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE
E. Jízda na koni	ANO/NE	ANO/NE	ANO/NE

8) Mohl(a) by jste, prosím, zmínit jednu oblast nebo lokalitu v České republice, která je podle Vás Třeboňsko podobná (z jakéhokoliv hlediska). _____

9) Kde se, podle Vás, nachází nejbližší lázně? _____
Co je hlavním léčebným prostředkem? _____

Další otázky jsou pouze pro statistické hodnocení Vašich odpovědí.

10) Dovolenu na Třeboňsku trávíte:

A. poprvé   B. pravidelně (3-4x během 5-ti let)   C. nepravidelně (1-2x během 5-ti let)

11) Jakým aktivitám se během této dovolené věnujete především, jakým občas a o jaké nemáte zájem? (*Prosím odškrtněte příslušné pole*)

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	nevěnuji se
a) opalování			
b) koupání			
c) windsurfing			
d) jízdy na loďkách			
e) pěší turistika			
f) jízda na kolech			
g) návštěvy historických zajímavostí			
h) návštěvy muzeí			
i) účast na kulturních a společenských akcích			
j) houbaření a sběr lesních plodů			
k) sportování (tenis, stolní tenis, volejbal, nohejbal)			
l) jiné. Jaké?			

12) **žena/muž**   **věk:** do 20   20-29   30-39   40-49   50-59   60-69   70 a více
Vzdělání: základní   vyučen(a)   střední   vysokoškolské
Zaměstnání: student   zaměstnanec   živnostník   zaměstnavatel   důchodce   jiné

Příloha č.2: Město Třeboň – letecký snímek

Zdroj : www.trebon.cz

Příloha č.2: Schwarzenberská hrobka

Zdroj : www.trebonsko.cz

Příloha č.3: Vydra říční

Zdroj : <http://vydry.org/>

Příloha č.4: Polovypuštěný Staňkovský rybník

Zdroj : <http://www.trebonsko.ochranaprirody.cz/>

Příloha č.5: Chlumecká rybniční soustava

Zdroj : <http://www.trebonsko.ochranaprirody.cz/>

Příloha č.6: Krajina v okolí Suchdola nad Lužnicí

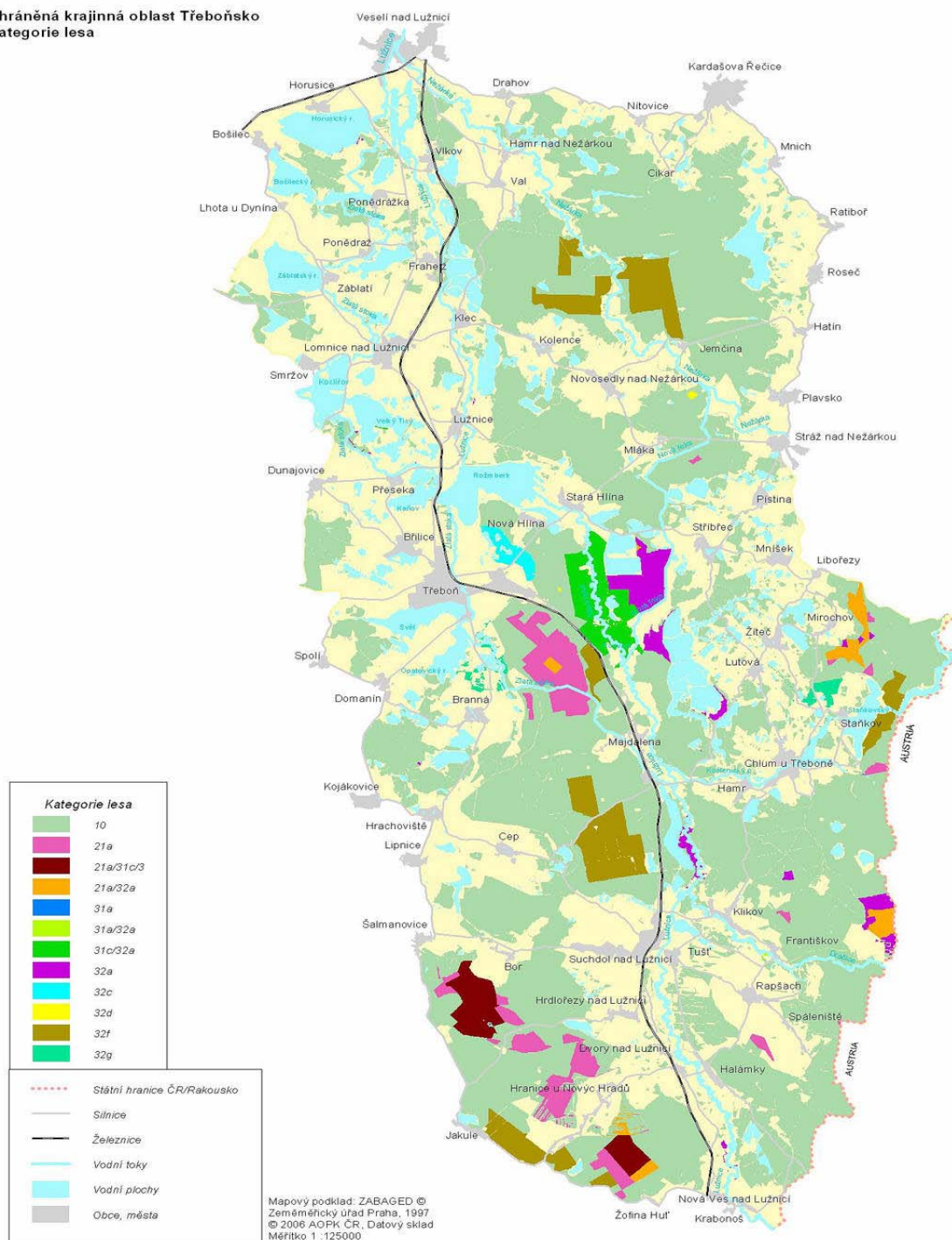

Foto : Monika Hájková

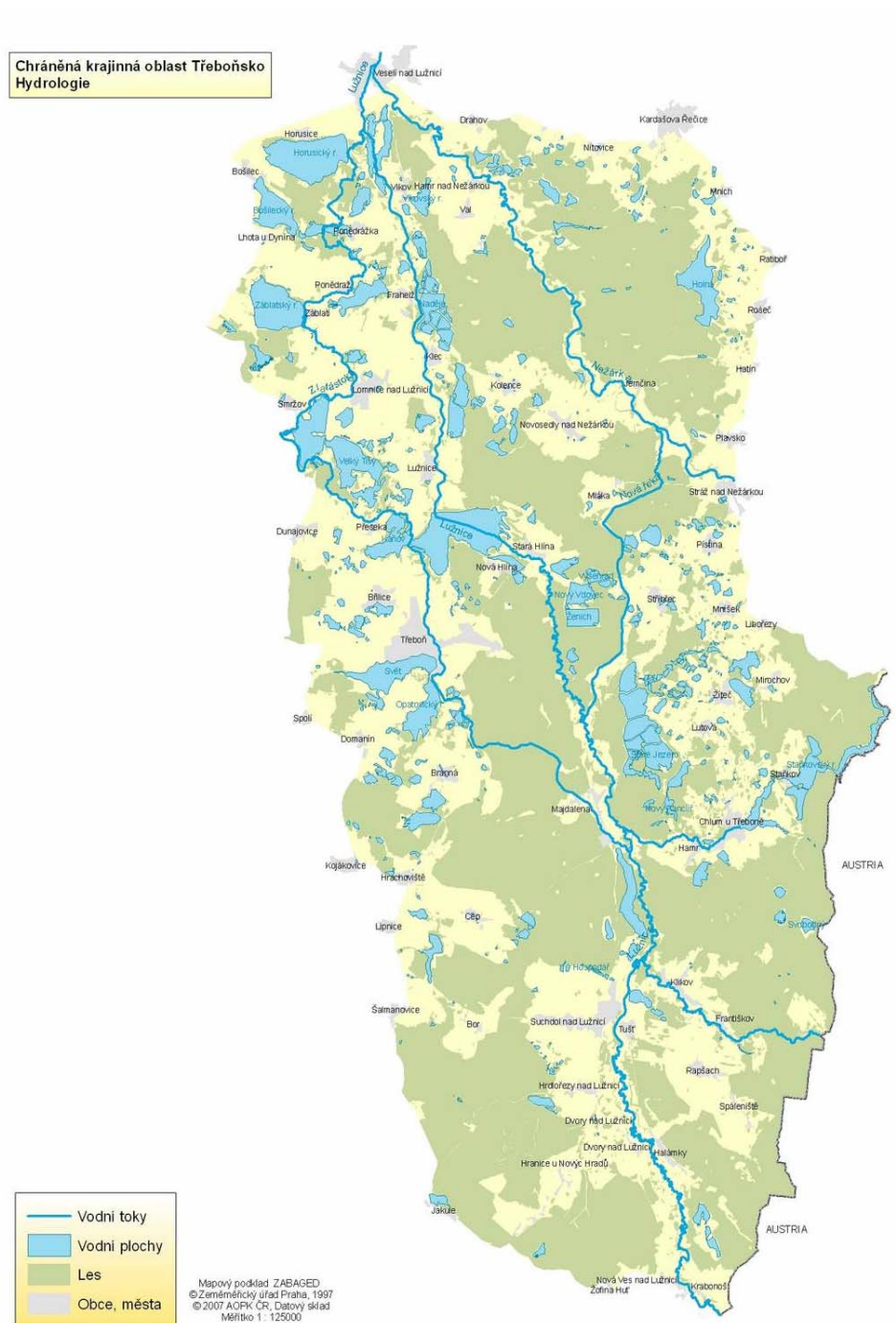
Příloha č.7: Kategorie lesa

Chráněná krajinná oblast Třeboňsko Kategorie lesa

Zdroj : <http://www.trebonsko.cz>

Příloha č.8: Vodní toky a plochy v CHKO Třeboňsko

Zdroj : <http://www.trebonsko.cz>

10. SUMARRY

The topic of my thesis is: The perception of natural landscape elements by persons involved in the tourist industry in the Třeboň Region. I chose this area since I live in the Třeboň Region and I determined the relationship visitors have to Třeboň's natural monuments and their interest in natural historical walks.

The main goal of my work was to determine knowledge of the Třeboň Region as a unique nature area not only for the Czech Republic but also for all of Europe, knowledge and use of educational trails, the spa function of the town and knowledge of the Třeboň Region in general.

I put together a SWOT analysis based on partial results of questionnaires and statistical research and prepared proposals of several measures for optimising the space and use of natural attractions in the Třeboň Region.

Based on the results I would recommend that additional development of the tourist industry in this region focus on agrotourism and ecotourism, overcome the seasonal nature of the area's recreational use and attract tourists during times such as the fish harvests, create coherent and quality work with the public. In addition, I would focus primarily on working with non-government organisations and would publish a periodical about the PLA accessible to the wider public.

In summarizing my thesis it is clear that one of the main problems is damage and threat to the attractiveness of the natural landscape by the mass development of recreational and tourist use itself. This relates primarily to the building of hotels and bed and breakfasts, building large-capacity parking lots in the landscape, erosion from treading and so on. For long-term sustainable development of the tourist industry and tourism which does not harm the natural and landscape environment and which preserves the high recreational potential of the protected landscape I would recommend creating a joint program for the protection of nature, municipalities and applicable commercial institutions. Specifically I would envision the construction of environmentally friendly campgrounds with an ensured informative educational program, as well as cyclotourist routes joining all the protected landscape areas connected to the Europe-wide established Greenways corridors, which bring use in the area of preservation of nature and the cultural heritage and are a call to a more healthy lifestyle and sustainable use of local resources.